

Година XX — Број 323
Субота, 8 март 1958

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

КАС, МИКРОБЕ! ДАЈ ПУН ГАС НОГАМА! ЗАКАСНИЛИ СМО!

НАПРЕД!

ДНАС ЋЕ ФЛАШ ПОЧЕТИ ДА НАМ ПОМАЖЕ! УЗКОРО ЋЕ НАША РАКЕТА ПОЛЕТЕТИ!

АХА! ПУФ! ПУФ!

СВОЈИ СВЕМИ

У ИМЕ СВЕМИРСКИХ ДЕЧАКА, РЕШЕНИХ ДА ОТКРИЈУ СВЕ ТАЈНЕ ВАСИОНЕ, ОТВАРАМ ОВАЈ САСТАНАК!

СВИ ПРИСУТНИ И СПРЕМНИ ДА ИЗВРШЕ СВОЈУ ДУЖНОСТ!

КОНТРОЛНА ТАБЛА

ЧУВАЈ СЕ ОПАСНИХ ГАМА-ЗРАКОВА!

ФЛАШ САМО ШТО НИЈЕ СТИГАО, А ОНДА ЋЕМО ПРИОНУТИ НА ПОСАО...

НАША РАКЕТА! ВЕК ЈЕ ВИДИМ КАКО ЈУРИ ВАСИОНОМ КАО...

МЕТЕОР!

АООО!

КРАК!

ХЕЈ! ОТКУДА СЕ ТИ СТВОРИ?

ШПИЈУН!

КАКО СИ НАЊУШИО НАШЕ СКРОВИШТЕ? ПРАТИО НАС? А, МУДРАЧЕ?

ПОЛАКО БУМ-БУМЕ!

У ПРАВУ ЈЕ! ПРАТИО САМ ГА И ЧУО САМ СВЕ ШТО СТЕ ГОВОРИЛИ!

ВИ, ОЧИГЛЕДНО, НАМЕРАВАТЕ ДА САГРАДИТЕ РАКЕТУ И ДА СЕ ВИНЕТЕ У ВАСИОНУ... ВОЛЕО БИХ ДА СТУПИМ У ВАШЕ РЕДОВЕ, АКО МОГУ!

СЛУШАЈТЕ ГА САМО! ОН ЧАК И ГОВОРИ КАО ШПИЈУН!

НЕ ПАЛИ, БАТО! ПРВО ЊУШКА, А ОНДА 'ОКЕ СНАМА! НЕ ПРИМАМО ЊУШКАЛА!

ЈА САМ, ИСТИНА, ПРИСЛУШКИВАО ШТА СТЕ ГОВОРИЛИ, АЛИ ЈА НИСАМ ШПИЈУН!

АЛА СМЕШНО ГОВОРИ!

КО ГРАМАТИКА! НАБИГУ ЈА ЊЕМУ ТВ ЊЕГОВЕ ФИ НЕ РЕЧИ НАТРАГ У ПУШУ!

БИБЕ МИ ЧАСТ ДА ПРИМИМ ВАШ ИЗАЗОВ, ГОСПОДИНЕ... ДА БИХ ДОКАЗАО ДА НЕ ЛАЖЕМ!

ОХО! ДА' КУ ДА ТЕ УДЕСИМ!

ПРЕСТАНИ, БУМ-БУМЕ! ДЕЧАК ЈЕ СЛАБИЈИ ОД ТЕБЕ!

МОЛИМ ВАС, НЕ БРИНИТЕ СЕ ЗА МЕНЕ! ЈЕСТЕ ЛИ СПРЕМНИ, БУМ-БУМЕ?

ЗАР БАШ ОБЕШ ДА СЕ ТУЧЕШ?

НИСАМ ШПИЈУН... И ЖЕЛИМ ДА ТО ДОКАЖЕМ ГОСПОДИНУ БУМ-БУМУ!

А ЈА ЖЕЛИМ ДА ТОМ ЊУШКАЛУ РАЗБИЈЕМ ЊУШКУ!

НАСТАВИЋЕ СЕ

У ОВОМ БРОЈУ:

- НЕНАСИТА БИЉКА
- ПУТОВАЊЕ НА УРАН
- ЗЕЦ У МОЈОЈ КУЋИ
- НЕОБИЧНА ПРИЧА О НЕОБИЧНОМ ЧОВЕКУ
- СТРИПОВИ: Хвјудук Станко, Флаш Гордон, Паја, Робин Худ, Плутон, Пери, Томаховић, Мики и Од Икара до ракете

ЗАСЕК ТУМА:

О НЕНАСИТОЈ БИЉЦИ

собе. Кад су отишли, господин Вацлав га је отворио.

Боже, дивоте! Биљка је имала обојене цветове, у средини црвене, који су прелазили у зелено, из зеленог у жуто, из жутог у отвореноплаво. Као дуга! На дну сандука нацртано се штампано упутство како треба поступати с биљком, чиме и како је хранити.

— Гле, гле, мислио сам да ће то бити скупље! Сваки дан бади у цвет десет до петнаест мува! — читао је.

Узео је мрежу за лептире и одмах ухватио петнаест мува. Како их је биљка угледала, разишпила је цвет баш као што кит отвара уста и просута их као да су маљине.

— Биће да је прегладнела. Није ни чудо, толики пут.

хренвишци и три кифле. Сео је за сто и размотао пакетич.

Али, тек што је то ретка биљчица видела, отворила је опет свој цвет. Господин Вацлав се запрепастио. Зар је још гладна? Ухватио је мрежом неколико мува и пружио их биљци. Онда их је само презриво погледала и затворила свој цвет дугине боје.

— Аха, кобасица би хтела, је ли?

Биљка, као да је разумела, прождриљиво је разишпила све цветове. Хренвишци је нестало за тивни час. Биљка их је прождрила као да досад ништа није окусила. Господин Вацлав је појео три суве кифле и гладан легао да спава. Ујутру, тек што се пробудио, башио је поглед на егзотичну биљку.

— Мора да је гладна, — помислио је,

намрштио се господин Вацлав. — Гладно је као вук.

Купио је пет хренвишци, кост од шунке и килограм сатме. Бацао је то у цветове и говорио раздражено: „На, наједи се једном!“

Али се чудни афрички цвет није увредио. Јео је као прегладнела скитница. Господин Вацлав је то вече морао да купи још два килограма паризера, килограм сланине и две домаће дигерџаче. Биљка је све захватно примила и испљунула само оно дрвце на крају кобасице.

Господин Вацлав је мршавио из дана у дан. Готово целу плату ждерица је ненасита биљка. Откидао је од уста само да би чаробном цвету могао набавити доста хране. Уколико је он мршавио, утолико се биљка којила. Израста је толико да је морао продати орман и вештачцу за одело да би њени листови имали доста места. Ускоро је испунила добру половину себе. Постала је и пробирач. Пре се задовољавала хренвишкама и сецканим месом, а сад је јела само свињске шницле, печеницу, гушчићу дигерџачу и гулаш. Книдле је презриво одбијала.

На крају је господин Вацлав решио да се ослободи биљке. Јер, већ је био почео да је се прибојава. Ноћу су га мучили чудни снови. Сањао је да биљку храни читавим оновима, воловским черешима и медвеђим шапама. Будно се сав у зноју. Ухватио је неколико пута биљку како се надвила над њега са широко разишпелим цветом и чинило му се да чује тихи глас:

— Радо бих те појела!

Дао је оглас у новине, али без успеха. Сваки ко би видео ту грдосију слегао би раменима и отишао. Један фабрикант сатме дуго је је загледао, али је понудно смејно ниску цену и тако се куповица развргла. Господин Вацлав је хранио биљку и даље. Сам готово није ни јео, одела није куповао, а дуван је давно бацно. У канцеларију нишао је пешке да би уштедео на аутобусу. А биљка се гојила... Била је тако прождриљива да је рођаци господина Вацлава госпођици Ани појела шкотског терниера за време њене посете. Само је избацила челичну бршницу. Цветови дугине боје на дугим петељкама отварају су сами врата и пражњили по ходнику намирнице. Сусеткама су се губиле конзерве с месом и јело из шерна, а госпођици Агнеси нестало је мачак. Сад се господин Вацлав истински окрдио. Проклету биљку ослободиће се по сваку цену.

— Уморићу те глађу! — узвикнуо је разбијен на биљку. — Ништа ти не дам, гладнице!

Али, већ је било касно.

Ујутру господин Вацлав није дошао на посао. Ни сутра... ни прекосутра. Другови су се томе зачудили и зато су отишли његовој кући. На кућање нико није одговорио. Изваљали су врата и гле — госпођина Вацлава није било. Само је из широко разишпеног цвета афричке биљке жадносно висно златни сат и ланац господина Вацлава.

Ненасита биљка, мучена глађу, прогутала је свога добротвора.

И приповеци је крај.

Тако је жалосно скончао онај који је увек хтео да има нешто необично.

Драга децо, Саслушајте ову приповетку о човеку који није био задовољан обичним стварима, који је стално хтео нешто ретко, необично, па је због тога збо прошао.

На Малостранском тргу, у малој собици, становао је стари момак, господин Вацлав. Био је сам, никога није имао, а да не би био баш сасвим усамљен гајио је цвеће, лепо у албуму марке и држао златне рибице у акваријуму. Тако је проживео опокорно многе године. Сваки дан је ишао у канцеларију, а вечери је проводио код куће заливајући цвеће, мењајући воду у акваријуму и мешајући лепак за марке. Као што знамо, златне рибице не говоре. Зато је у његовој соби увек владала тишина.

Једне вечери, враћајући се кући, купио је за круну „водених ваши“ за рибице. Трговац му их је насуо у фишек од старих новина. Господин Вацлав дошао је кући, нахранио рибице, залио цвеће и почео да лепи марке. Одједном му се поглед заустави на фишеку који је донео од трговца. Лакомо га шчепа и прочита:

Пажња одгајивачима цвећа. — Јединствена прилика која се више неће поновити! Због сеобе продајем неколико ретких месождерских биљка. Нишите док нису распродате! Цемс Кимбо, Доње насеље на Нилу, Африка.

Господин Вацлав се од узбуђења сав тресао.

— Да, то је оно за чим сам целог живота живео.

Увек је хтео да има нешто необично, нешто нарочито, просто речено — што нема свако. Затне рибице држи кројач који станује прекопута Глаубица, кактусе има гостионичар у Кармелитској улици, а марке сакупља и дуванчија у алеји. Али, биљку месождерку нема у Прагу нико!

Господин Вацлав се брзо решио, дохватио је перо и написао писмо у Африку. Нека му одмах пошаљу ретку биљку, док још нису све распродате.

Сутрадан је свима у канцеларији причао шта је поручио. Колеге су се чудиле шта му све неће пасти на памет.

— Он стално тражи нешто нарочито; једном ће му се то осветити, — пророчки је изјавио служитељ Чумелик.

Али се господин Вацлав само смејао и радовао доласку ретке биљке. Месец дана док није дошли су шпедитери и донели дуг, узан сандук. Поставили су га наред

И поново је ухватио петнаест мува. Биљка их је прогутала као ништа. Тако је господин Вацлав цело по подне хватао муве и хранио ненаситу биљку. Предвече, сав слоњен, осетио је глад.

— У кафану нећу, — рекао је. — Купићу штогод код кобасичара, па ћу код куће то на миру појести док гледам дивну биљку.

Тркнуо је до кобасичара и купио пет

осећајући и сам крчање у цревима. — Мува јој нећу хватати; купићу јој одмах кобасица.

И цветови дугине боје гугали су као за опкладу...

Увече, очекивало је господина Вацлава код куће непријатно изненађење. Незајављива биљка извуцала је из акваријума његове златне рибице да би утолила глад!

— Ово цвеће ми је сам јаво послао, —

Музика из јастука

У једној енглеској болници болесници се забављају слушањем музике која долази из — јастука. Наиме, у јастуку је смештен један нов изум назван пилефон. Он се може употребити и за дозивање болничара. Пилефон је звучник окружен суиферастом гумом и прекривен пластичном навлаком. Кад болесник жели да дозволе болничара или да с њим разговара, он притисне дугме које је причвршћено за шебе. Као знак да је болничар чуо позив, служи једна мала сјајлица која се одмах упали. Тада болесник почиње да говори над својим јастуком, а болничар га слуша седећи у својој соби.

Већ више деценија води се у науци занимљива полемика о томе дали је разликовање боја новија особина људског чула вида или је и наш преисториски предак распознавао све боје које уочавамо ми.

Присталица првог схватања био је познати професор офталмологије на универзитету у Бреслави др Хуго Магнус. Немачки научник је заступао гледиште да се чуло вида постепено развијало, као и интелигенција и разни органи људског организма, и да се мрежњача временом све више усавршавала и оспособљавала за примање разноврсних боја и светлосних утисака. Други научници су устали против Магнусовог тврђења, доказујући да Хомер, Платон, Аристотел и Теофраст нису видели само жуту и црвену боју, како су уверавале присталице прве теорије, већ и све остале боје доступне савре-

ХОМЕР НИЈЕ ЗНАО ЗА

плаву боју

ном човеку. Испитујући до најмањих појединости све Аристотелове радове, ови аутори су дошли до закључка да је чувени филозоф, који је био изврстан посматрач, познавао широку скалу боја.

Истина лежи, изгледа, негде на средини. То се труди да докаже британски психолог Хавелок Елис, који већ много година истражује које све боје помињу поједини истакнути

Зендавеста плава и зелена боја уопште не помињу. То наводи на закључак да стари Индуси или нису уочавати уопште, или су тешко разликовали ове две боје. У једном делу Старог завета где се говори о Исанији и Јову бела боја се помиње 18 пута, црна 15, зелена 33, црвена 29, жута 4 а плава ниједанпут. У Хомеровим делима такође не постоји плава боја, зелена се помиње само двапут, црвена ретко, жута и бела по 21 пут и црна 49 пута.

Интересантно је да се и код других старијих писаца зеле-

на и плава боја такође ретко налазе. Тако је Шекспир само четири пута видео плаву боју а седам пута зелену, док је Катул четири пута сагледао плаву а девет пута зелену боју.

Ево те табеле са скалом боја које су у својим делима уочили истакнути књижевници:

	бела	жута	црвена	зелена	плава	црна
Катул	40	21	17	9	4	8
Шекспир	22	17	30	7	4	20
Колриџ	21	7	17	25	14	16
Е. А. По	8	32	20	12	4	24
Бодлер	111	9	19	10	16	34
Тенисон	22	15	27	15	10	11
Верлен	20	15	24	9	14	18

Занимљива проучавања француског научника Жакоа открила су да афрички урођеници разликују само основне боје, а њихов речник зна само за црвену, жуту и плаву, али не и наранџасту, мрку, љубичасту, сиву и остале боје. Аустралиски урођеници истом

речи означавају црвену, наранџасту и љубичасту боју, док нека примитивна полинезијанска племена за зелену, црну и љубичасту боју имају само једну реч. Нека индијанска племена из Јужне Америке немају уопште речи за означавање боја.

антички, стари европски и савремени писци. Његове статистике показују да се у светим индиским књигама Веда и

Крвни притисак жирафе

Једна група америчких лекара проучава крвни притисак код жирафа да би на тај начин нешто више сазнала о крвном притиску код човека и о раду његовог срца. Наиме, лекари би хтели да сазнају како ова животиња подноси притисак који је потребан да крв подигне кроз три и по метра високи врат до главе. Сматра се да је крвни притисак код човека нормалан кад износи 120 милиметара, док се он код жирафе пење и до 360. У вези са овим проучавањем, недавно је др Џејмс Уорен, са универзитета у Северној Калифорнији, саопштио да крвни судови код жирафе имају мишићаве дебеле зидове али довољно еластичне да могу издржати високе притиске. Дебела и тесна кожа жирафе, која је тешка око 45 килограма, може се упоредити са оделом које пилоти употребљавају на великим висинама и при великим брзинама. Ово одело врши притисак на човечје тело и спречава крв да се излије, нарочито из главе.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

КАКО ЧОВЕК МОЖЕ ДА ПОСТАНЕ ЦИН?

Захваљујући слабијој сили теже на Месecu, снажан човек који је на Земљи могао да подигне 250 килограма на Ме-

сецу би дигао 1.500 кг Седмогодишње дете с лакоћом би могло да обори светски рекорд у скоку у вис. Зрно које би било испалено из топа већег димета могло би да обиђе око Месеца.

АУТОМАТ ЗА ПРОДАЈУ ГРАМОФОНСКИХ ПЛОЧА

Машина-аутомат која продаје грамофонске плоче један је од нових енглеских проналазака. Овакви аутомати биће инсталирани у продавницама радиоапарата, на железничким станицама и у биоскопима. Купци ће моћи брзо да купе плоче с најновијим шлагерима, и то по избору.

Вешти берачи

Код Малајаца је радна снага добила необичну приноу — мајмуне. Ови вешти берачи зачас се попну и на нај-

више дрво, с лакоћом добу до најтање гране, а умеју чак и да одабирају зреле кокосове орахе, које онда бацају на земљу. А награда за ово су: слаткиши и заслађена сода-вода.

АКВАБОЛ

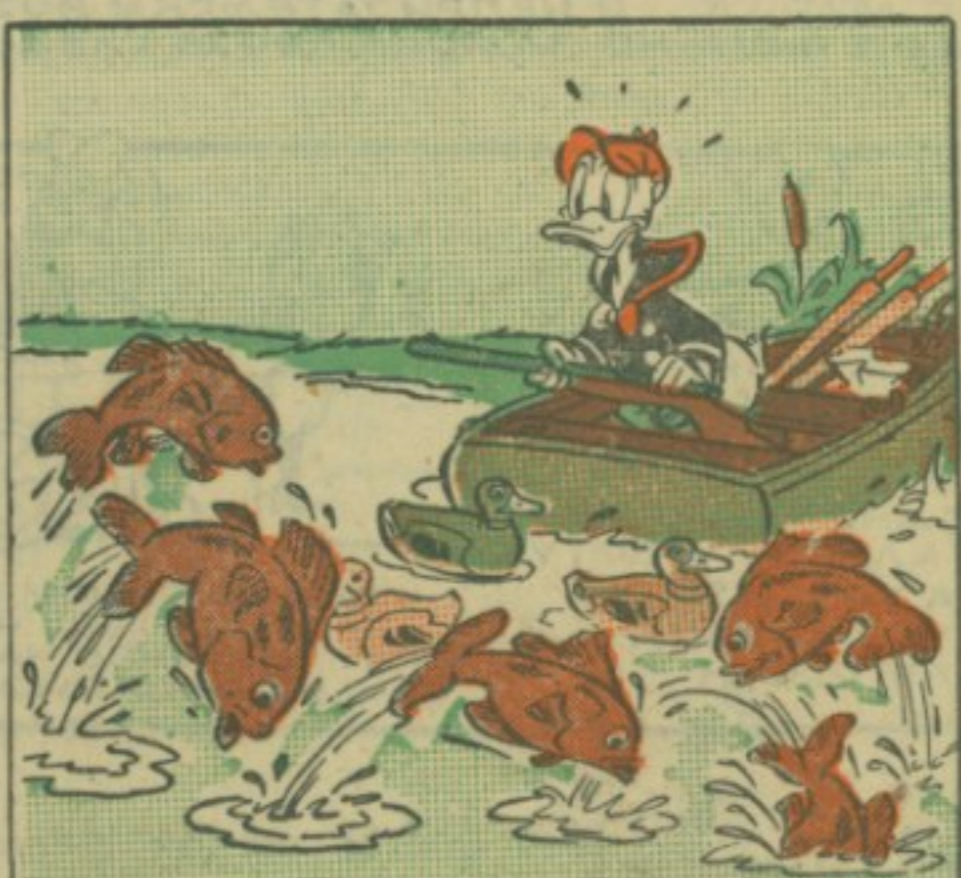
Аквабол је нова игра која постаје све популарнија у базенима за купање у Америци. Правила игре слична су правилима у кошарци. Уређај за аквабол може се поставити за неколико минута. Потребна је само јача мрежа на којој ће стајати табла и кош. Лопта је, наравно, и овде неопходна.

НАЈЈАЧА БРОДСКА СИРЕНА

Најјаче бродске сирене има енглески брод „Краљица Елизабета“. Њихов звук који од-

говара ниском „а“ може се чути на удаљени од 16 километара, а помоћу прислушних апарата и десет пута даље.

Сшаре

Воденице...

Данас се не може замислити мељава жита без модерних млинова — правих фабрика које за кратко време самељу огромне количине жита. Али, у старо време помелељари су морали да чекају по неколико дана да им се жито самеле у примитивним воденицама. У нашој земљи постојало је више врста таквих воденица чија су постројења стављали у покрет воденом снагом. На већим рекама такви млинови су имали велико коло вертикално положено у воду, а дуж мањих река и притока налазили су се мањи млинови, такозване поточаре или рекавице. До њих се вода доводила нарочитим јазовима. Могу се и сада видети у појединим крајевима. На сликама су приказане две врсте таквих воденица. Једна је моравка, названа по реци Морави. Она може да се по потреби премести на место где је вода јача. Смештена је на некој врсти скеле. На слици се види превлачење моравке. На другој слици приказана је воденица која је сagraђена на кољу. Таквих воденица има у Македонији.

Памћење не слаби с годинама

Једна група француских психолога с Бинеом и Анријем на челу проучавајући развитак функције памћења у разним периодима човековог живота, дошла је до закључка да се с годинама памћење све више усавршава. Ови научници сматрају да врло распрострањено мишљење по коме млади људи боље памте од старијих претставља заблуду.

Непосредност памћења која претставља особеност ове духовне функције код младих људи, непрестано расте од осме до двадесете године. Дете најбоље „памти“ очима и ушима, али оно све боље види и чује што се више ближи младости узрсту. Статистике показују да се грешке и омашке памћења смањују с годинама. У осмој години дете чини 73 отсто грешака, у десетој 69 отсто, а у дванаестој 50 отсто.

Мада мења свој карактер, памћење се развија за све време човековог живота. Додуше, можда ткива постају „тврђа“ и свежина и способност разликовања непосредних утисака бледи, али је овај недостатак вишеструко надокнађен знатно појачаном пажњом, чија се техника често усавршава до виртуозности. Пажња и способност концентрације и „систематске обраде“ запаженог омогућују његово дуго и квалитетно задржавање у памћењу.

ЧАПЛИНОВИ ПОДРАЖАВАОЦИ БОЉИ ОД ЧАПЛИНА

Чаплина су недавно упитали кад је доживео најтеже разочарање у свом глумачком животу. На то је он испричао ову анегдоту:

Пре много година, дошавши у Лондон да присуствује премијери свог филма „Потера за златом“, чувени комичар је сазнао да се одржава такмичење подражавалаца Чарлија Чаплина, па се и он пријавио за учествовање на њему... наравно, под лажним именом.

Разочарање великог Чаплина није било мало. Кад су објављени резултати такмичења, сазнао је да се пласирао тек на двадесето место.

ЖЕНА С РОГОВИМА
МЕРИ ДЕВИС ИЗ ГРЕТ СОГХОЛА
У ЕНГЛЕСКОЈ
ИЗРАСТАО ЈЕ У 60 ГОДИНИ
ПАР РОГОВА

КОЊ И
КРАЉЕВСКА КРУНА

КРАСЕ ГРВ ЕНГЛЕСКЕ ПО-
РОДИЦЕ ЛЕДН ЗБОГ ТОГА
ШТО ЈЕ ПРЕ 307 ГОДИНА
ЛЕДН ЛЕДН ПРЕРУШИЛА
КРАЉА ЧАРЛСА II У СВОЈ
САЈУ И ЗАШУКИ ИЗ
ЊЕГА НА КОЊУ ПРОВЕ
ЛА ГА КРОЗ ЧИТАВУ
КРОМВЕЛОВУ
ВОЈСКУ!

СВЕТО ДРВО
БРАДА АНАК
(ИНДОКИНА)
РАСТЕ КРОЗ
ЧВРСТУ СТЕЊУ

РАТ ДОБИЈЕН ЧАБРОМ МЛЕКА!

ЈЕ ДАН ОГОРЦЕН ГРАЂАНСКИ РАТ БИО ЈЕ ЗАВРШЕН У
ШВАЈЦАРСКОЈ КАД СУ ВОЈНИЦИ ИЗ КАПЕЛА ПОСТАВИЛИ НА ГРАНИЧНУ ЛИНИЈУ
ЦИРИХА ЧАБАР СВЕ ЖЕГ МЛЕКА... И НЕПРИЈАТЕЉСКИ ВОЈНИЦИ НИСУ ОДОЛЕЛИ
ДА У ЊЕГА НЕ ЗАМОЧЕ СВОЈЕ СЛЕДОВАЊЕ ХЛЕБА! (1529)

ЛЕДУ ЗА СЕНОМ ОДНЕО ЈЕ С КОЛА ЗАК
ВЕТАР А ШЕШ ЧАСОВА КАСНИЈЕ ПОНОВО
БУ ЈЕ ДОНЕО НА ИСТА КОЛА (МАЈА 1950)
У СОЛДЕРИЈУ, У АМЕРИЦИ

1961 KING FEATURES SYNDICATE INC. WORLD RIGHTS RESERVED

У току више година париска књижицар Хердан објављивала је завршно научно дело математичара Николета Бурбакија — који, уствари никада није ни постојао. Ова личност, рођена из једне студентске шале, створила је дела која ни најпознатији научници у својим радовима не могу а да не помену...

Почетком овог века, у француску престоницу стигао је један фински математичар под тим именом у званичну посету њеним научницима-математичарима. Финска се у то време налазила под руском влашћу и овај царски поданик био је примљен с највећим почастима у згради Екол нормал сиперијер, највише француске научне установе за математику и физику. У великом амфитеатру, у присуству претставника руског цара и изасланика тадашњег председника Француске Републике, овај човек, већ у годинама, брадат и чупав, одржао је своју беседу. Истину говорећи, тај његов говор неким се тада учинио прилично апстрактан.

Док су присутне аваничне личности, као што то обично

бива у сличним ситуацијама, кршном зеваде, окупљени студенти математике једва су се уздржавали да не прсну у луд смех. Завршивши овоје предавање, фински научник се одмах изгубио и нико га после тога никад више није видео. У самој ствари, то је била млада-лачка и обешњачка студентска шала, слична шalama које се рађају у главама студената ових земаља света, у свим временима.

Неки бедни човечуљак, беспосличар и друг студената с њихових веселих вечеринки, пристао је, кад га је на то друштво натерало, да напамет научи читав низ математичких израза да-би изишао пред свечани скуп као фински научник. На задовољство својих младих пријатеља, он је успешно изговорио напамет научену лекцију. Разуме се да је за оно мало придружних стручњака тај говор био такорећи бесмислица, али се зато ланцима, који су уз то још и зевали, морао учинити озбиљно научан. Легенда о овом немудреном догађају додаје и то да су у току свечаног састанка извели реч и сам председник Републике и руски амбасадор у Паризу; први да би честитао Николета Бурбакију на

Славан у гити вом свету

НИКОЛА БУРБАКИ **никад није постојао**

блеставој јасноћи његове научне беседе, други да би прославио вечно француско-руско пријатељство.

Но, и после тога име Николета Бурбакија појављивало се с времена на време у свету науке и научника. Најпре је то било у вези с једном његовом теоремом. Догодило се то на овај начин:

Један студент, од кога је његов наставник на испиту тражио да детаљније изложи неко своје тврђење, одговорио је не трепнувши, сасвим озбиљно:

— Све ово напред изложено лако се доказује ослањањем на Бурбакијеву теорему.

Наставник, који није хтео да пред својим ђацима испадне незналица, озбиљно је климао главом, дајући на тај начин за право своје ученику. Отада је позивање на Бурбакијеву теорему постало као нека врста традиције...

Али, није остало само на томе. Мало помало, Никола Бурбаки почео је, сасвим неочекувано за многе, и да пише, да једну за другом објављује многе књиге. И што је најзанимљивије, ни у уводним белешкама

век који ће постати светску славу?

Тај податак, међутим, ни за кога није никаква тајна: пошто се већ онако изненада родно у свету математике, Бурбаки је с годинама постао много-главо биће. Његово име већ одавно означава уствари колективан попис. Што је најглавније, име је ушло и у речнике и енциклопедије, означавајући једну групу истакнутих француских математичара који колективно раде и колективно објављују резултате до којих долазе у том овом раду.

На тај начин и у згради Сорбоне, париског универзитета, наставља се редовно издавање дела под насловом "Елементи математике" од Николета Бурбакија, сваких шест или девет месеци, као да је Никола Бурбаки један од уважених професора ове највише француске универзитетске установе.

Откуда ова упорност у коришћењу једне личности која

не постоји и једног имена које на тај начин стиче све већу и већу популарност у редовима претставника савремене математичке науке?

Све то одмах постаје јасно када се зна да већину оснивача чувене групе француских научника која објављује књиге под именом Николета Бурбакија сачињавају они некадашњи обешњачи који су у својој младости довели једнога дана анонимну личност са уличице у велики, свечано украшени амфитеатар у Улици Уам, наденули јој оно измишљено звучно име, научили је основним изразима из математике и попили на катедру. Један део бурбакиста не крије своје вчешће у издавању тих радова; то су Анри Картан, Вајл, Дигедоне и др. Други део математичара крије да припада тој групи. Бурбакисти су штампали читав низ основних математичких радова у којима се математички материјал издаје на сасвим новој основи.

Међународни центар за рачунање

Пошто је постигнут споразум између УНЕСКО-а и Италијанског института за вишу математику, донета је одлука да Рим постане међународни центар за рачунање. Споразум не обухвата само пружање помоћи овом центру од стране италијанских државних института и приватних предузећа која уступају на услугу електронске машине, већ договор да се у Риму сместе неопходни уређаји са електронским мозгом чиме ће се користити државе које такве уређаје немају. На овај начин помоћи ће се многим земаљама у којима су се извесне гране науке спорије развијале зато што им непосредни и скупи електронски апарати за рачунање нису били доступни.

Птичја кост у човечјем уху

Британски хирурзи пронашли су начин да птичјом кости замене три важне слушне кошчице које се налазе у средњем уху човека и чија је функција да пренесе звук. Њихова имена позната су нам из школе: чекић, накован и узенгија. Оштећења ових костију може да проузрокује делимичну или потпуну глувоћу. Код птица, међутим, сличну функцију има само једна кост.

Још је рано коначно судити о напорима британских лекара, јер је досад извршена само једна операција пресађивања птичје слушне кости у човечје ухо. Та операција била је врло тешка, али је успешно завршена.

Правосуђе у Америци средином XIX века

Мада је у првој половини XIX stoleћа пионирско доба колонизовања западних крајева САД било већ на измаку, у Америци још ни тада није било довољно стручних судских кадрова. Судило се више по здравом разуму и осећању правичности него по закону.

Марк Твен је често причао о свом оцу који је као чести и поштен бакалин изабран за судију у месту Флорида. Стари Џон Клеменс био је тако необуздане и преке нарави да се понекад није могао уздржати да својим судским чекићем не изударе по глави брбљиве и лажљиве адвокате, као и странке које би сувише досађивале суду својим жалопожкама. Један од грађана Флориде кога је у судници задесила таква судбина испалио је из освете на судију Колина пиштољ пуњен бибером у праху. Поред не биле тешке, али су муке плаховитог судије, чије су ране гореле као да су огњем запаљене, биле неизречиве.

Алхемија 1958

Стављен у нарочиту атомску пећ у Физичкој лабораторији у Вашингтону, један златник од два долара преображен је у живу 198. Вредност добијене живе износи 3.000 долара.

У једној хемиској лабораторији у Вашингтону произведе је течни аспирин, чија је вредност у томе што га лако могу узимати и деца.

Научно-фантастичне романи пишу свуда у свету, али, нажалост, не увек како би требало. Очигледно, многи аутори не схватају потпуно специфичности овог занимљивог научно-фантастичног жанра и муче се непотребно, јер за писање оваквих дела постоје образци који су издржали сурову пробу времена. У искреној жељи да ауторе који почињу да пишу овакве романи спасемо ни за тешкоћа и погрешака, објављујемо један од испробаних образаца.

ПУТОВАЊЕ на УРАН

(типичан научно-фантастични роман)

Глава 1. Блештаво научно откриће

Професор Априоријев, аутор познате монографије „Теорија невероватноће“, као и многих других књига, отио је гуљај воде и искашљао се док му је учени скуп аплаудирао. — А сад да резимирам, —

продужи он. — Планета Уран је најзагонетнија планета нашег сунчаног система. Док Земља за годину дана обиђе око Сунца, Уран обави своје окретање за 84,2 године! Земља је удаљена од Сунца 150 милиона километара, а Уран је далеко од њега 2.869 милијарди километара. Тврђење да је седма планета Сунчевог система названа Уран у част неког староримског бога Урана одбацује се као сујеверје. Богота, као што је познато, нема! (Аплауз). Смисао тог назива налази се у томе што се планета Уран састоји од радиоактивног метала урана!

Сачекавши да се бесни противници одрекну погрешних схватања, професор закључи: — Предлажем да ову хипотезу проверимо јединим у науци признатим начином. Наиме, да полетимо и погледамо. И тако — на Уран за ураном!

Глава 2. Субјект и... објект

Ветар је дувао са севера на југ. Било је хладно и влажно је прожимала до костију.

Дуж високе ограде, скривајући лице оковратником капута од дабровине, корачао је човек отечених капака и с кесама испод очију. Цвкотоа је непрестано као да му је хладно. Уствари, златни зуби служили су му као контакт за цепни радио-отпреник. Са-стављајући их и раздвајајући, он је Морзевом азбуком слао у етар шифровану поруку.

Иза ограде се нешто догађало. Тајанствено је пиштала циркуларна тестера. Уздржано су шкрипали екскаватори... „Шта се тамо гради?“ — у-порно је покушавао да дозна човек у капуту од дабровине. Протекло је неколико часова. Човек се већ уморио од корачања; а морао је да се креће да не би помоћу бусоле открили место где се налази. Од непрекидног „морзирања“ болели су га зуби...

„Ало, ало! Шаље радио-поруку претплатник К 7 — 45 — 87 — бис. Сада сам открио тјну заштитне тарабе. Објект који се иза ње гради прерастао је тарабу: то је још недовршени ракетоплан. Ало, ало! Руси граде космички брод за лет у међупланетарна прострaнства. Трудим се да до-слем у ракетоплан...“

Овај заговетни радиограм ухватио је радио-аматер студент Александар Беспанелни

Глава 3. Иванов, Петров, Сидоров и др...

Мајор Иванов, одевен у цивилно одело, хладнокрвно је фиксирао сваки покрет не-

— Да га шчепамо, друже мајоре? — показа Сидоров на незнанца.

— Полако! Не треба прена-глити. Имам инструкције: жи-вог не хапсити. Мртвог — такође не хапсити. Треба му дати времена да се сам рас-кринка...

— Погледајте! — тихо је крикнуо Петров. — Пребацује се преко плота!

Сви су се опрезно окренули и видели како незнанац нестаје иза плота.

— Тако! — хладнокрвно и тајанствено рече мајор Иван-ов, враћајући упаљач у џеп.

Глава 4. Гост из сандука

Професор Априоријев притисну на дугме.

Ротори стадоше да се обр-ћу. Статори задрхташе. Ракетоплан се затресе и одвоји од Земље.

Мало даље од узбуђене го-миле стајали су Иванов, Петров и Сидоров. Погледом су пратили космоплан.

— Тако, — рече Иванов кад се брод изгубио са видика, — сад нам не може побегти.

Професор се наже над окулар стерео-цеви: Земља се смањивала, плава и округла као глобус.

— И ипак се окреће! — узбуђено рече Априоријев.

Поред њега, у саставу посаде били су: човек у капуту од дабровине са златним зубима, по презимену Арданов, који је замењивао механичара јер се овај разболео пред само узлетање, радисткиња Лена и шиклотрониста Сергеј. Лена и Сергеј били су заљубљени пар и због тога су се читаво време кавжили.

Изненада се покренуо поклопац на сандуку са инстру-ментима. Из њега је изишао малишан, с пионирском марамом. Отсечно је рекао:

— Здраво! Пошаљите радиограм мами да сам овде.

— Откуда ти, мали? — за-чуди се професор.

— Оданде... — малишан је неодређено махнуо руком према Земљи и извукао ђачку књижицу са самим петницима.

— Ја сам Пећа. Без мене и тако не бисте могли. Ја сам човек икусан: био сам под земљом, под водом, чак сам и на Венери летео. Постоји та-ква планета. Не сумњајте за-

то што сам мали... стар сам ја и икусан. А на Урану још нисам био. Уверите се и са-ми да је са мном путовање интересантније... ја то већ знам.

Глава 5. Између неба и Земље

Златозуби Арданов све је очарао. Понекад је мирно Лена и Сергеја. Професору је ис-причао неколико унутаргала-ктичких анегдота, а Пећу је погледао по глави и почастео бојбоном „Мишић у космосу“.

Али, Пећи се Арданов није свидео. Из свог богатог иску-ства знао је да кад га неко глади по глави — ту нису чи-ста посла. Бонбону је невер-

љиво појео, а хартију у коју је била завијена сачувао.

Ракетоплан је са звиждуком секао космос. Земља је изгубила обрис глобуса и нестала у светлом кругу.

Најзад се Арданов одлучио на диверзију. Ракетоплан је престао да се покоравља ко-мандама за управљање и скли-знуо с предвиђеног пута. По-сада се окупила да размотри положај.

— Потребно је да атери-рамо на астероид и да изврши-мо ремонт, — подмукло је предложио Арданов.

— Не бих то саветовао, — опрезно их је упозорио Пећа.

— Такав случај се већ дого-дио. Читао сам књигу „Асте-роид 117-03“ од Б. Фрадкина. Неки су већ тамо пристали. И показало се да је то замаски-рана ракета. Ту су их и заробили...

— Он је у праву! — уз-викну професор. То је сасвим могуће. Мудар си ти, Пећа. А ми на то нисмо ни помисли-ли. Али, шта ћемо с кваром?

— То није важно: чим сам ја с вама, све ће се срећно свршити, — одговори Пећа.

Уран се приближавао. У почетку је био округло и закла-њао четврт неба. Затим је по-растао на пола неба и постао испушчен. Најзад се претворио у равну површину ограничену хоризонтом. Ракетоплан се у-кочио и зауставио.

Професор Априоријев је у узбуђењу поправио наочари, навукао скафандар и изишао из кабине. Пажљиво је разгле-дао тле и прочепркао вршком скафандарске ципеле.

— Обична иловача! — ра-зочарано је рекао, — Дивна глина за опеке...

— Земља! Земља! — усклик нули су сви као некад Колум-бови морнари. Занста, прибли-жавала се плавичаста, округла планета — Земља. Она се као и раније вртела.

Професор је окренуо дуг-ме. Ротори су почели да сма-њују брзину. Генератори су умукли.

Кад је посада изишла из ра-кете, окружила су је радозна-ла лица. Професора су доче-пали на руке и стали га баца-ти увис.

Пећа, трудећи се да не пра-ви граматичке грешке, делио је аутограме. Арданову су при-шла тројица у службеним оделима: мајор Иванов, поруч-ник Петров и млади поручник Сидоров. Мајор је хладнокр-вно подигао револвер:

— Раскринкани сте, Арда-нове. Ви сте такође претплат-ник К 7 — 45 — 87 — бис. Ви сте и Ардан, Кардан и Скајс-

— Нина, то јест Лена, ја те волим, — казао је шиклотро-ниста.

— И ја те тебе исто тако, Вит-ја, то јест Сергеја! — одго-ворила је она.

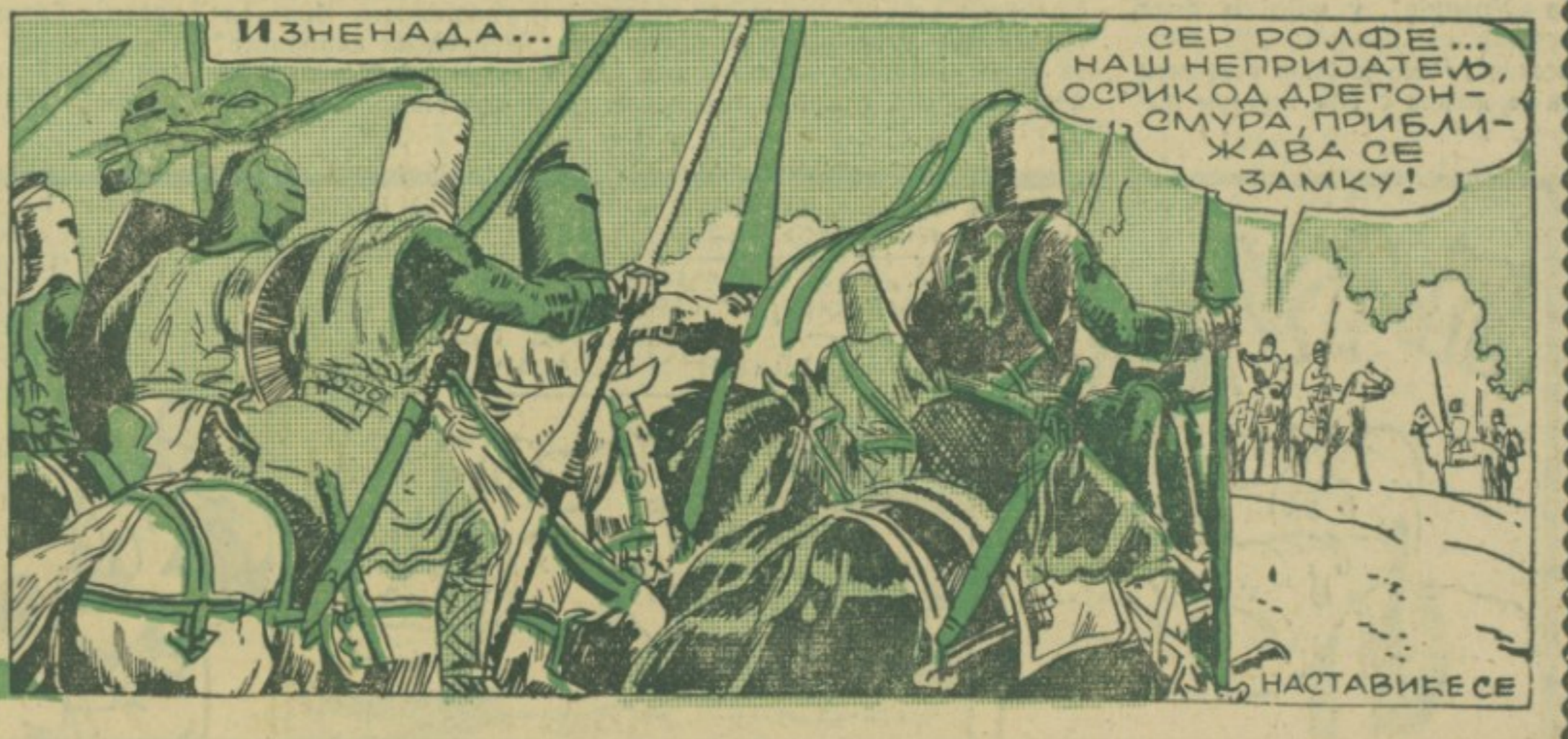
И они су пошљи напред, у нов роман...

Мурило: Мали просјак

На овој слици у потпуности је изражен реализам ве-ликог севиљског сликара из 17 века. Његова склоност према живописним сценама из цародног живота одвела га је те-мама које ће доцније преузети Гоја.

Из дeтeчeствa Златозуби Арданов

НАСТАВИТЕ СЕ

РЈЕПИН РАДИ ПОРТРЕТ ШАЈАПИНА. ОВА СЦЕНА ФОТОГРАФИСАНА ЈЕ 1914 ГОДИНЕ, А САМ РЈЕПИН УНИШТИО ЈЕ СВОЈЕ ДЕЛО. ФОТОГРАФИЈА СЕ САДА НАЛАЗИ У ИСТОРИСКОМ АРХИВУ У ЛЕЊИНГРАДУ

САВРЕМЕНА ИГРАЧКА

На Лајпцишком сајму, једна источнонемачка фабрика децких играчака изложила минијатурну рампу за лансирање ракете. Но, иако мали, овај уређај ће моћи да избаци ракету-играчку на висину од осам метара. У том тренутку експлодираће „други степен“, који ће потерати ракету још осам метара увис. Руковање овом играчком потпуно је безопасно, тврде њени конструктори.

ТЕПИХ-ЛИВАДА

Једно предузеће из Минесоте, у САД, пустило је у продају нов тип тепиха-ливаде. Он се купује на метар, уз цену која варира према квалитету. Купац га однесе кући, изнесе у врт који хоће да затриви и рашири по земљи. Пошто га је залио водом, остави га у врту. Попречан пресек овог „тепиха“ има изглед сендвича: горе и доле налази се специјална хартија, а између њих слој семена траве. Оквашен, тепих се залепи за земљу, спречавајући коров да избије и угуши засејану траву. Убрзо се хартија распадне и помеша са земљом, али у исто време већ избијају младе травке.

КАО ПРАВИ КОЊ

„Вештачког коња“ на чијим леђима свако може код своје куће да увежба препонско јахање конструисала је једна британска фабрика. Притиском на електрично дугме подешава се дужина и висина скокова. Ако јахач то зажели, „електрични коњ“ ће га и забавити с леђа; једном речју, пружиће му прилику да доживи све оне згоде и незгоде које би доживео на правом тркалишту.

ПРОНАЂЕНА СНЕЖНА КРСТАРИЦА АДМИРАЛА БЕРДА

Недалеко од антарктичке базе „Мала Америка“, под снежним покривачем дебелом пет метара, пронађена је „крстарица“ којом је адмирал Берд 1941 године био пошао на Јужни пол. Ово возило, чији су точкови имали три метра високе гуме, није испунило очекивања. Пошто је искрцано с брода, превалило је свега неколико миља, а онда се заглобило у мекани снег, где је и остављено. Оно је требало да послужи за освајање Антарктика, па је чак на свом крову имало и један лаки извиђачки авион. Крстарица је била тешка 33 тоне, а за њену изградњу утрошено је око 125.000 долара. У кабини су нађене прерано отштампане конверте с натписом: „Снежна крстарица стигла на Јужни пол!“ Крстарица ће бити ослобођена снежних окова чим стигну булдожери потребни за њено извлачење.

НАЈМАЊА КОЛА

На париској изложби мотора највећу пажњу привукла су једна кола, најмања која су досад направљена. Она имају само једно седиште и могу да развију брзину од преко 76 километара на сат. С једним галоном (4,5 литара) горива могу да пређу 136 километара.

ЕСКИМИ НЕЋЕ ДА СЕ СЕЛЕ

Да би олакшала живот Ескимима и привукла их на хигијену, канадска влада је понудила да им на својој територији бесплатно подигне кућице од суиферасте гуме, које по свом спољном изгледу претстављају слику и прилику њихових склоништа од снега и леда. Ове кућице су топле, лако се чисте и не топе се на сунцу. Па ипак, велика већина понуђених одбила је да се усели у нове станове.

Црвени крси за љици

У Швајцарској је основана добротворна организација за спасавање птица. На улицама Цириха већ има много таквих кућица, где свако може оставити оболелу или рањену птицу. Органи службе за спасавање птица долазе сваког сата, узимају кућицу с пацијентом и замењују је празном.

СВЕ ВИШЕ ФОТОАМАТЕРА

Из године у годину у Немачкој се повећава број фотоаматера. Једна недавна анкета показала је да од 100 одраслих Немаца 39 имају фотографски апарат. Сваки пети сопственик апарата снима и у боји, а шест отсто фотоаматера сами развијају филмове и копирају снимке.

Борба с џијоном

Вас интересује питон? У мојој кући имам их два. — А шта ради те њима? — Припремам се за снимање једног совјетско-финског филма. — Јесте ли ви дресер? — Не. Ја сам студент. Тако смо ушли у кућу Вјачеслава Березина, студента биологије Московског универзитета. У једном повећем застакљеном кавезу увијешу се два питона и хвата једног од њих сасвим код главе. Питон одмах размота своје дуго тело и шишти. Дуг је око пет метара. Починье вежба. Змија се лагано обавија око младичевог тела. Он жели да је привикне на људе, пошто је уловљена тек пре неколико месеци. Березин треба ускоро да се појави као главни јунак на филму где ће се борити с питонима и, наравно, из те борбе изићи као победник. Младић бржљиво прати змијине покрете, јер би хтео да прозрне њене намере. Мора да има добар рефлекс, јер се оштри питонови зуби могу сваког тренутка зарити у његово тело. То је већ двапут искуство. А да и не говоримо о страшном питоном заграђују под којим кости пуцају. Борба се заоштрава. Најглавније је спречити змију да не начини тросруки обруч око тела, јер тада њени прстенови постају јачи од челика. Из њих би се могао спасти једино кад се змија убије. Други питон, који је у кавезу, постаје нервозан. Ево, већ лупка о стакло. Он је нешто мањи — има око четири и по метра. Березин је утврдио да је с њим теже радити, јер је живљи, лукавији и веома зао. Једном је већ разбио стакло на кавезу и изишао из њега кад се појави као главни јунак на филму где ће се борити с питонима и, наравно, из те борбе изићи као победник.

Историја људских страдања — У БОЦИ

Историја о порукама поморара стављеним у боце још није написана. Ако се неко икад буде решио да напише људске несреће на мору, мораће да се сети и ових. Раније, кад друге везе није било, морало се рачунати да овакве поруке у боцама садрже и државне тајне. Зато је енглеска краљица Елизабета I поставила званично „отварача“ боца. Под претњом најстрожих казни било је забрањено да се отварају боце нађене у океану. Ова наредба

ци касније, један рибар је у близини Бахамских Острва нашао боцу с поруком са брода „Кент“. Нико није веровао да је боца могла да пређе преко Атлантика. Међутим, да порука није била лажна потврдио је мајор Макгрегор, један од преживелих с тога брода, који и бацио ту боцу.

Занимљив случај догодио се априла 1936. Један човек, шетајући обалом у близини меса Аберавона, у Бристолском Каналу, приметио је затворену конзерву која је пловила. Узео ју је и отворио. У њој је била порука са енглеског брода „Саксонсби“, који је нестало 1933 године 400 миља западно од абала Ирске. Писало је: „Саксонсби тоне, поздрављам своје сестре, браћу и родбину. Џо О'Кен“. Човек који је ту поруку нашао био је рођени брат настрадалог морнара!

УСПЕХ ПАСА КОЈИ ТРАГАЈУ ЗА ПОСТРАДАЛИМА ОД УСОВА

У алпским пределима сваке године се догађају несрећни случајеви услед усова. Швајцарске власти су зато пре неколико година донеле одлуку о специјалном дресирању паса за спасавање настрадалих у планинама. Недавно су два пса швајцарске службе за спасавање издржала тешку пробу. Хеликоптером су упућени изнад једног планинског врха и спуштени у снег, где су, на приличној удаљености, биле затрпане две лутке. Пси су пронашли „унесрећене алпинисте“ за свега неколико минута, док би их људи, због неприступачног терена, открили тек после дугог трагања.

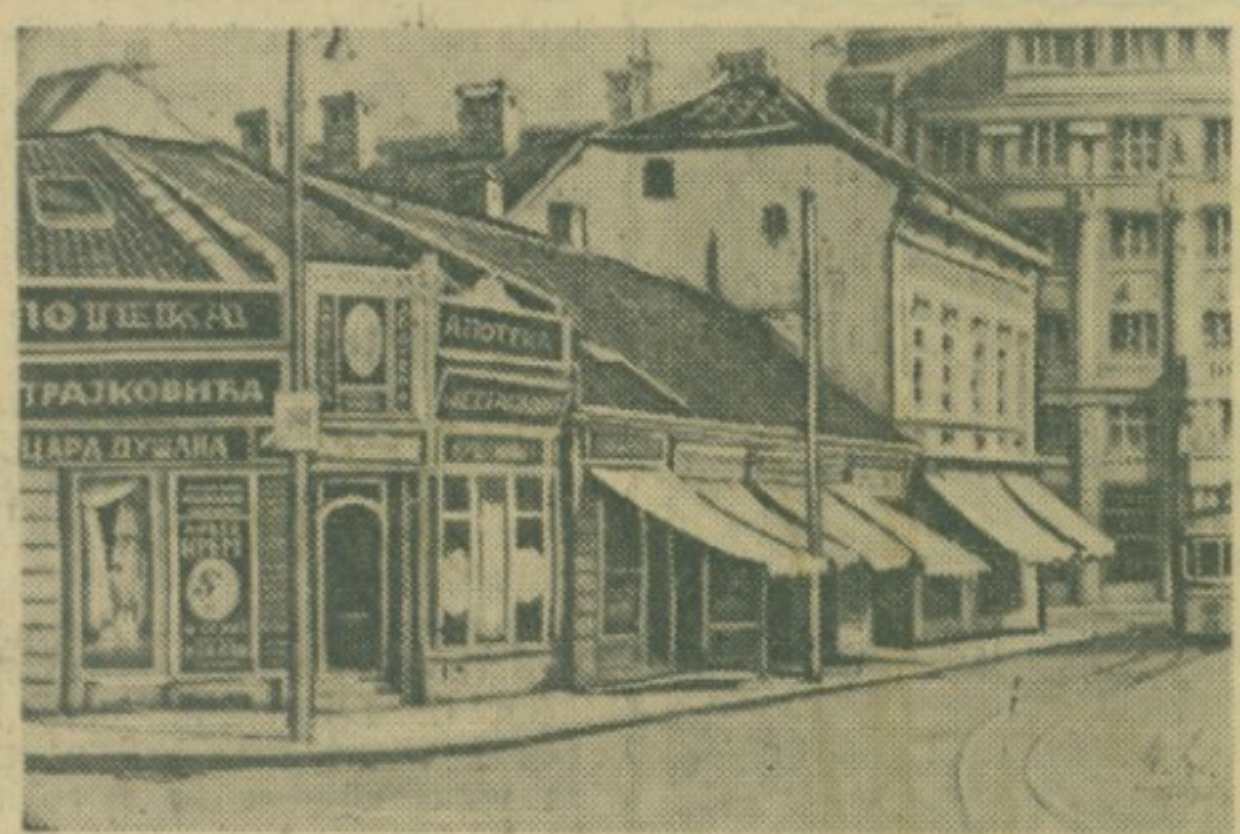
Из старог Београда некад на

Тргу републике

Сада: Трг републике, а некад, иза споменика кнезу Михаилу, на месту где је данас палата „Истра“, налазила се зграда у којој су биле: пивница, бифе „Златан точак“, крнарска радња, итд.

Историја Београда је дуга, као што је дуго и време од његовог постављања. Београд је један од оних градова где се на неком квадратном метру десило више догађаја него у неком другом граду на квадратним километрима. Прелистајемо дела наших писаца (Милићевића, Христића, Нушића и других) и септи се времена када је данашња Београдска улишце, била је пољана, а иза ње су се налазили шумарци и правњаци, одакле су лу свако доба могли журити или пси иди али људи на путника сама и без оружја. Тамо се ишло и у лов на дивље пловке. Стојана Симића, који је крајем тридесетих година негде око данашњег биоскопа „Звезде“ подигао кућу, „сма-трали су људима што гради кућу у оној пустињи, далеко од вароши“.

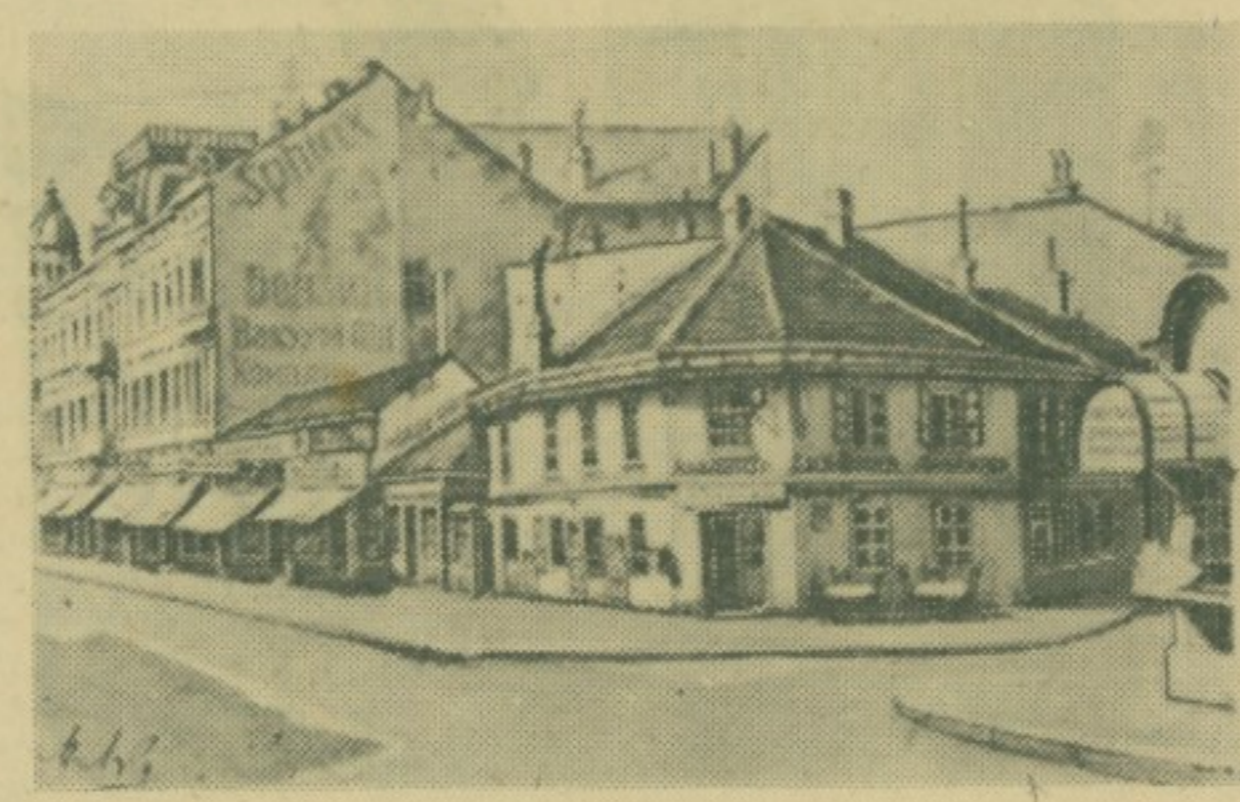
Ове зграде које видите на слици налазиле су се на оном травњаку где стаје тролејбус код Народног позоришта. На слици је зграда апотеке „Трајковић“, која је захватала углао травњака према позоришту.

У том простору око Трга републике изгледао ево свим другачије него данас. На почетку Васине улишце, између Музеја и Народног позоришта, налазила се чувена и влогласна Стамбол-капија, — најтврђа и највећа београдска капија, а у праевинском погледу и најлепша. Савидана од камена и цигле, са чврстим сводовима изнад којих је била насута земља, личила је на малу тврђаву. У њој су се налазили пространи ходници и казамати. Имала је три пролаза: у средини велики, који је служио за кола, а са стране по један мањи којима су ишли пе шаци. Врата капије била су направљена од дебелих храстових греда, а по њима су биле приковане гвоздене плоче. Капију су заједно Аустријанци, а Срби су почели да је руше половином априла и завршили 10 маја 1866 године. У рушевинама је нађено више бубади и један бакарни ибрик пун воде.

Недатеко од капије, према Теразијама и почетку Маке-

селиновића. Кафана „Дарданели“ обновљена је 1869 или 1870, а срушена је 1901 године. Наш познати писац Бранислав Нушић дао је диван опис београдских кафана и живота у њима, а посебно је пажњу посветио кафани „Дарданели“.

Осамдесетих година, како пише Нушић, „Дарданели“ су, па све чок су постојали, били „средњише духа, боема, веселога и ведрога Београда, са-стајалиште глумца и књижевника. Све што је представљало Народно позориште тих година било је дарданелски гост“.

На месту где се данас налази палата „Албанија“, још до пре Другог светског рата постојала је кафана „Албанија“, на углу Кнез Михаилове и Коларчеве улишце.

и Тоша Јовановић, Сава Рајковић, Доброслав Ружић, Светислав Динић, Лазар Лугомерски и други. „Ту су глумци критиковали позоришне управе, критиковали комаде и сами себе; ту су се ковали планови о летњим турнејама па ту, бومه, врло често читале су се и роле пре пробе“.

Књижевници — дарданелски гости били су: Бура Јакшић, Милован Глишић, Драгомир Брзак, Влада Јовановић, Стеван Сремац, Драгутин Илић, а „Јанко и Војислав, доцније Митровић и Домановић, као да нису никад ни макнули о-датле. Могао си их ту у свако доба дана и ноћи наћи“.

Ту су навраћали и бојем „жавних је био пун Београд тога доба. То су били ведри, весели и духовити људи, који су претпостављали друштво свакој другој дужности и обавези у животу... Били су то

Нема свуда водовода, па су људи принуђени да превале добар део пута да би дошли до воде за пиће. У забаченим крајевима тај посао врше углавном жене, зване водоноше. Он није лак ни лети акамоли зими, јер укућанима треба много воде. На слици се види жена-водоноша како носи воду зими.

Јапански обичаји Рођење

Седам дана после рођења детета његова глава се брије, а у кући се одржава свечаност: дочекују се рођаци, пријатељи и суседи. Ако је дете мушко, његова га баба или дадиља, лепо обученог, тридесет другог дана носи у храм да би се захвалила богу и замолила га да израсте у јака и здрава човека. Ако је дете женско, та се церемонија обави тридесет трећег дана.

После 120 дана, пошто детету никне један или два зуба, обавља се церемонија Окуи-зоми или „прво јело“. На мали сто постави се хасица кувана пиринча, шоља чаја и хаши — штапићи којима се једе. Мајка, држећи дете на крилу, показује му како се једе пиринча из хасице.

На прву годишњицу рођења приређује се у кући свечан бачкет. За најстаријег сина и наследника шефа породице, свечаност звана „гемпук“ одржава се на његов седмнаести рођендан. Дечак тада постаје пунолетан и проглашује се за домаћиновог наследника.

Иначе, рођендан се не слави сваке године као по другим земљама, али се ипак тај дан означи специјално справљеним јелом од пиринча и црвеног пасуља.

Срећне и несрећне године

У животу Јапанаца, 25-а, и 42-а година сматрају се рђавим годинама, а за жене 19-а и 33-а. Тада се одржавају свечаности да би се људи заштитили од несреће. Шездесет прва година (канреки) сматра се за срећну годину, пошто је навршен један циклус из Календара од десет и Зодијака од дванаест знакова; тада и људи и жене улазе у нову фазу живота — „друго детињство“. Да би се тај крупан догађај означио, мушкарац почиње отада да носи првену капу, одијизи у храм да се захвали богу што је дочекао ту старост и позива рођаке и пријатеље у кућу на славе. Такође се слави 70-а година, Коки, тојест ретко достигнута старост затим 77-а, Кино-џи, или „година радости“, па 80-а (Бен-џу) или „година пиринча“: отада се преко кимона носи црвени кагут, чанчан-ко, Сребрна и златна свадба се такође славе као и на Западу.

ШИБИЦЕ — ПОКЛОН

Кад сусед поклања суседу воће, печурке или шта друго, нека од младих жена обично то донесе на лакираном послужавнику прекривеном свиленом платном — фукусом. Јапански обичај и учтивост налажу да сусед на истом послужавнику врати ударе — табак специјалне хартије за писање — ханиши, или кутију шибаци. Ако то не учини, његов сусед схватиће да му није стало до његових поклона, тј. да га избегава, и тешко ће се увредити. Кутија шибаци као поклон потиче још одавно, из дана кад шибаци нису биле јевтине као данас.

Поклон шибаци је и иначе свуда по Јапану врло распрострањен. У свакој кафани, ресторани и многим радњама муштерија и данас обавезно добија на поклон кутију шибаци са фирмом те радње на омоту.

УСТ/ЈАМИ ЧАЈ

Јапаници никад не пију чај који је осто преко ноћи. Сматраће за увреду ако буду послужени таквим чајем. Наиме у феудално време само криминалцу осуђеном на смрт даван је такав чај пре него што би био обешен.

ЈЕДАН ИЛИ ТРИ КОМАДА

Ниједан старији Јапанац који још држи старинске обичаје неће послужити свога госта једном или са три комада какве хране. Јер један, хито-кире (хито-један, кире-комад) значи „убити некога“, а три, микире (ми-три, кире-комад) значи на јапанском језику „уби ме“; „ми“ у овом случају значи тело, док је „кире“ заповедни начин од глагола убити, то јест „уби се“. Са два или четири комада колача или чега другог, међутим, можете бити послужени, мада и број четири, ши, истовремено значи „смрт“ и уопште се сматра за несрећан број, па га Јапаници колико год могу избегавају.

Сви Јапанци имају црну косу

Вајдничка одлика свих Јапанаца је њихова црна коса и код мушкараца и код жена. У томе нема изузетка, сем, разуме се, код старијих људи који оселе и оних Јапаники које у последње време боје косу. Сами они тврде да је то услед исхране морским алгама и као доказ наводе неке људе са Запада који су дуго живели у Јапану и били се привикли на њихову храну: после низа година, тим људима, нако су били смеђи или плави, коса је потамнела.

Ошкуг код Јапанаца мали раси?

Јапаници су, по правилу, људи мали растом. И ово је, вероватно, због хране, у којој нема довољно витамина. Као доказ ове тезе они наводе податке из којих се види да је у последње време, нарочито после Другог светског рата, услед знатно промене начина исхране, просечан раст младих генерација виши. Исто тако, тврде да су деца рођена од чисто јапанских родитеља а одрасла у Америци или другде на Западу редовно виша и снажнија од својих земљака.

Моја кухиња има да је понекад част да буде пре бивалиште малих лавова или тигрова које су њихове мајке пре времена оставиле. Али, никад нису живели под мојим кровом дуже од недељу дана. И мале змије, папагаје и пачиње, које је требало помоћи у првим тешким часовима опстанка, примао сам под свој кров.

Једног фебруарског јутра, мојој супрузи, која је била послан на периферији Даблина, пришао је ловац кртица. На рамену је носио дугу мотку за лов. Завукао је руку у свој широки џеп и, шеретски се смећећи, немарно извукао, као марамцицу, прегршт крзна. То је био зечић окоћен дан раније, кога је нашао у бразди колских точкова на пољани. Моја супруга била је одушевљена: има ли ичег љупкијег у природи од зечића? Какве дивне велике очи, какво топло и меко крзно, каква враголаста главица!

Познато је да се младунци веома тешко подижу. Увече, кад сам стигао кући, жена ми је са одушевљењем представила свог новог „сиччића“, који је баш појудно вукао млеко кроз ццулу. По његовом апетити оценили смо упорну жељу за животом, што је значило да је битка већ упола добијена. Кравље млеко, сувише јако за тако ситну бићу, разблажили смо с две трећине воде и додали му мало гликозе. Погрејана до температуре крви, ова мешавина му је давана свака два сата и Хорације, како смо

Мало познајо

О АНТАРКТИКУ

... Антарктик је копно са знатном надморском висином. Двоструко је виши од Азије, која има просечну надморску висино од три хиљаде метара. ... На њему се налази и највећи глечер на нашој планети, који се спушта с његових висова у Росово Море. Широк

је преко 800 километара и по површини једнак Француској. Од њега се одвајају ледени брегови чији „кровови“ имају површину и од 40 квадратних километара.

... Гигантски вулкан Еребус висок преко 4.000 метара „жив“ је и данас на Антарктику.

... У утроби Антарктика крију се велике количине рудног блага. Утврђене су велике резерве каменог угља, нафте, никла, олова и других корисних руда. А тамо где има олова мора да се налазе торјум и уран, јер се оно јавља као производ распадања ових елемената.

... Први пут у историји Антарктика на његово тле је 1956 године ступила женска нога. Јер је у совјетској експедицији било и 14 жена.

... Совјетска антарктичка насеобина Мирниј има улицу дугу око 200 метара и са обе стране налазе се 24 куће.

... У оквиру Међународне геофизичке године, на Антарктику ради 47 станица које је организовало 12 држава.

... У „Малој Америци“, једној од антарктичних база САД постоји Централна метеоролошка станица. Електронске машине за рачунање обрађују сада прикупљене податке, цртају се климатске карте и дају прогнозе.

га назвали, све више је јачао.

Наша беба је преко целог дана мировала и тек ноћу би се осмелила да помало прошета по одајама, да учи географију нове постојбине. Под заштитом мрака, Хорације је тумарао као какав истраживач, њушкао околу да би се привикао на предмете: ђулно ушн док му је губица непрекидно мрдала.

Пошто смо се навикли на његове вечерње шетње, давали смо му последњи обед прилично касно, а пре но што ћемо сами да легнемо стављали смо га на лежај у кутији од јаког картона и покривали вуненом марамом. Хорације је био узор-одојче. Никад није плакао, никад се ни на шта није тужио.

Једне ноћи, трже нас из сна неко лупање. „Шта то може да буде?“ — упита моја жена. Пре но што сам успео да јој одговорим, одјекнуло је поново тапкање, као ударици малог чекића. Звук је долазио из кухиње. Помислих да је рђаво заврнута славина. Сићох у кухињу, упалих светлост, али сем нашег штићеника, који је седео у кутији, ништа не приметих. Ухватио сам га за кожу изнад врата и заједно с вуненом марамом ставио га у једну фијоку.

Сутрадан сам га вратио у кутију и чекао да видим шта ће да ради. Он је прво мало њушкао, затим је сео на задње ноге, па предњим тако брзо почео да удара у картон као да у шапама држи добошарске маљице. Посматрајући га, покушао сам да ово објасним. Иако без икаквог

Зец у мојој кући

Познати ирски зоолог Сесил Веб, који је већи део живота провео путовајући по својој и неким далеким земљама, сад је управник зоолошког врта у Даблину. Овим топло писаним чланком, који и за саме научнике обилује тајнама, обогатиће наше знање о животу животиња.

искуства, закључих да, вероватно, младунчад на тај начин саопштавају мајкама да су гладна.

Млади зец је клупко осетљивих живаца: од сваког шума зазире. Али, Хорације је брзо научио чак и да разликује наше гласове. Кад год би у кухињи чуо туђ глас, сакрио би се у своју кутију, и излазио из ње чим га више не би чуо. Седећи на задњим ногама као веверица, умивао би се обема шапама које је претходно добро олизао: гладно је њима њушкицу, ушн, целу главу.

После десетак дана, почео сам да га изводим у башту. Али, уместо на младу зелену салату, он се бацио на земљу шпинату, коју је прождрљиво гутао. И доцније се његов укук развијао како никад не бих претпоставио: радо је јео лимунове, белн хлеб с маслом и пекмезом, кувани кромпир с бибером, свеж кајмак, бисквите, зрнелве, пшенице, сламу, завесе од тила, угљ, пепео и још много шта.

Проводећи дане у башти, Хорације се навикао на разне шумове, али се од неких одувек плашио, па и данас чак, иако је навршио годину дана. На пример, шуштање новина јако га узнемирава, док га бука металног посуђа оставља равнодушним.

Један дечак, који је због Хорација често наврћао, оставио једном отворена баштенска врата. У трен ока зечић је био на улици где се налазило доста паса. „Ако га не прегазе кола, — мислио сам — неко псето ће га ује-

сти“. Да бих га спасао, викнуо сам људима да не трче за њим, већ да сви стану. Тада сам позвао Хорација гласом каквим сам му се обраћао и у кући. Наједном је стао и почео да ослушкује. Био је у недоумици. Да побегне или да се одазове на познати, пријатељски глас, који је за њега значао безбедност? Постепено, правећи прво широке а потом све уже кругове, приближавао ми се док није дошао до самих ногу.

Да би заспао, Хорације би се пругио на бок као пас. Али, глава је стајала усправно, као да ослушкује. После извесног времена, наједном би савио леђа, што је значило да спава чврстим снаом. Затим би спустио главу, а истовремено је почињао „концерт“ шкргутањем зуба уз грчење вилничних мишића. Ускоро би скочио на све четири шапе и изгледао свеж и чин. Неколико пута сам га посматрао док спава и дошао до закључка да један минут оваквог сна вреди више од вишечасовног дремања.

Привикао се да спава у мом наручју. Лежећи на леђима, са шапама увис, он би окрећуо главу настрану и спавао затворених очију. Бар тако сам ја мислио, јер је капак ока који је мени окренут био затворен. Али, кад сам својој супрузи показао „нашег сина“ како спава, она се насмејала на сав глас. „Подваљује ти! Подваљује!“ — рекла је. Јер, она је приметила да му је друго око широм отворено и да пажљиво мотри шта се око њега догађа. Опрезност изнад свега!

ИПАК ЈЕ ДОШАО ДО СИРА

Крај мисије рупе, на земљаном поду у подруму, прича неки Ц. Тамбурино, оставио сам комадић сира као намац за миша који се из те рупе често појављивао. Скривени у једном углу мој пријатељ и ја чекали смо с флорберима на нашу малу ловину.

Неколико пута миш је излазио из рупе и кретао према сиру, али бисмо ми сваки пут принудили, дизали праšину око мамца и нагонили миша да побегне у своју јазбину. Најзад, вероватно уплашен, престао је да излази. Чекали смо још неко време и кад смо већ хтели да напустимо наш данашњи лов, изненада смо приметили како се сир помиче. Он је тако мрдао непун минут, а онда одједном ишчезао.

Зачуђени, отрчали смо до тога места и погледали у тле. Наш миш, који се више није усуђивао да преко „брисаног простора“ приђе примамљивом залагају, смислио је један други, много бољи план. Он је испод земље ископао тунел, довео га тачно до места где се налазио комад сира и тако, не излажући се опасности, дошао до хране.

WALT DISNEY ПЕРИ

ПРЕМА ПРИЧИ ФЕЛИКСА САЛТЕНА АУТОРА „Бандиџа“

ПЛУЈА, ПРАЊЕНА ГРМЉАВИНОМ И ГРОМОВИМА, ОРУЧИЛА СЕ НА ШУМУ...

ВАТРА! УЖАСНИ УНИШТИТЕЉ КОГА СЕ ОВЕ ДИВНЕ ЖИВОТИЊЕ БОЈЕ!

ПЕРИ, УПЛАШЕНА, ПОЛЕТЕЛА ЈЕ НА ДРВО...

ТАМО, ГДЕ ЈЕ ЗА ВРЕМЕ ШУМСКОГ ПОЖАРА НАЈОГАСНИЈЕ!

АЛИ, ОН НЕ МОЖЕ ВИШЕ ДА ИЗДРЖИ ТУ ЖАРУ И ДИМ...

ИЗГЛЕДА ДА ЈЕ ЗА ПЕРИ ОВАКА НАДА ИЗГУЂЕНА... ШУМА СЕ ПРЕТВОРИЛА У ЛОМАЧУ.

...И ПОКУШАВА ДА НАЂЕ СПАС... У РУПИ ИСПОД ЗЕМЉЕ.

НАСТАВИЋЕ СЕ

Пажња: ПАЗИТЕ!

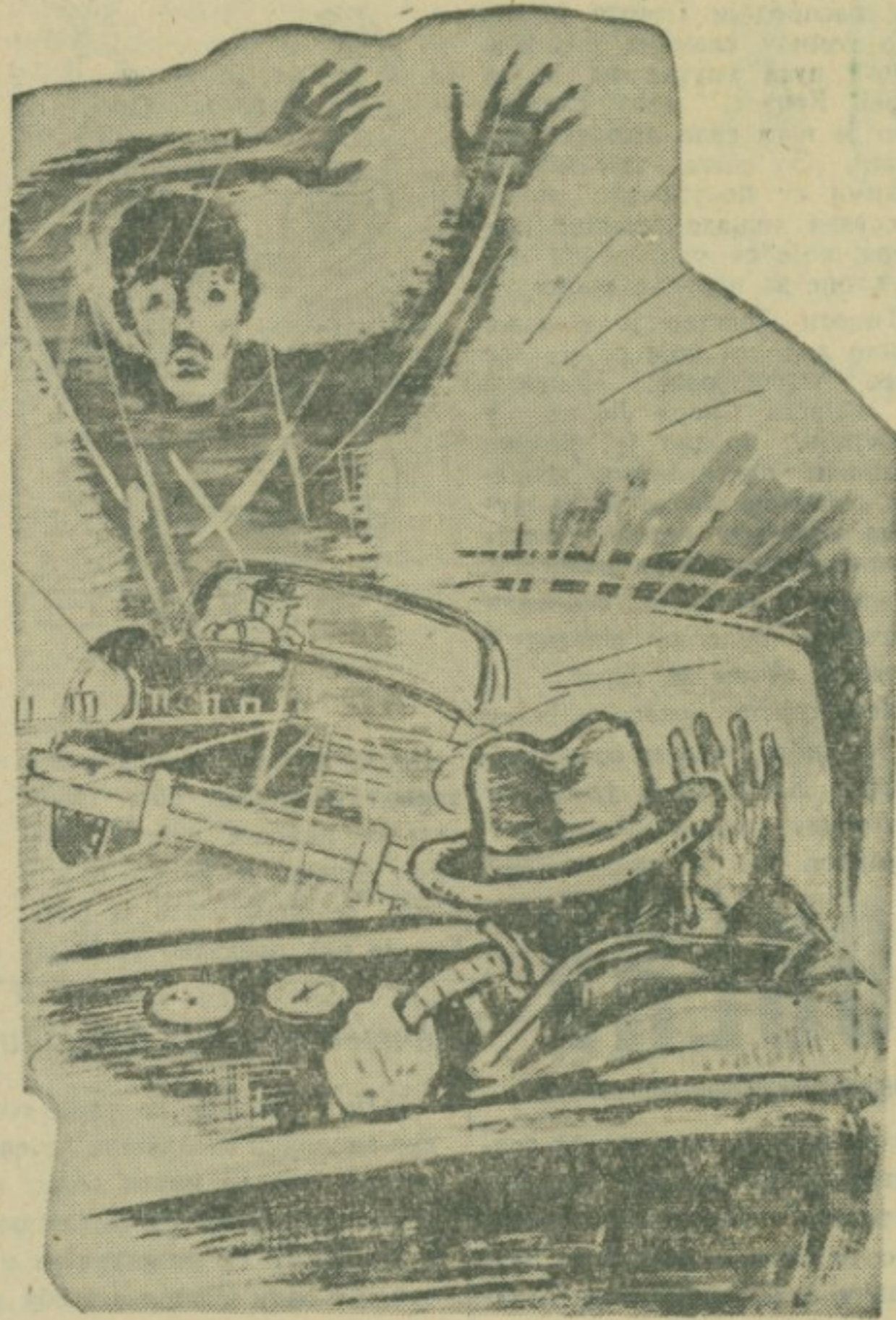
Слушајући једноличан глас незанимљивог предавача или сабеседника, осећамо неодољиву поспаност и на крају узвинујемо: Ух, умало што не заспах!

Да би успавале децу, мајке се од памтивека служе њихањем и једноличним припевима — успаванкама. Француски пси колози су на том принципу недавно направили машину за успављивање која врши своје хипнотично дејство путем монотоног понављања оптичких и звучних ефеката.

Ако возите аутомобил више часова правим и равним друмом, успављујућа снага монотоније испољиће се у слабљењу пажње, а каткад и у правом привиђању — халуцинацији. То се увек догађа кад се чулни утисци једнолично понављају дуже времена.

Психолози су недавно у Мон трепалу вршили огледе на студентима, који су провели пуна четири дана у вештачки осветљеним самницама, лежећи на удобној постељи, са завојем на очима који је пропуштао само нејасну светлост, док су им уши биле покривене нарочитим јастуцима. Били су дозвољени само кратки, преко потребни разговори преко микрофона и звучника. Чуло пићања било им је „искључено“ памучним рукавицама с картонским цевима на врховима прстију. У таквој ситуацији, код студената је престајало свако свесно и логичко мишљење. Лишен утисака, њихов дух је лутао замршеним путевима и они су постепено падали у стање праве халуцинације, с визијама типичним за пушаче опијума.

Оглед несумњиво показује

да монотонија на вишем ступњу помућује и слаби моћ расуђивања. Помоћу електричног енцефалографа утврђено је да се у таквом стању делатност мозга мења, приближујући се успореном ритму какав настаје само за време сна. Активност мозга условљена је, дакле, трајним и довољним потстицајима које врше различити чулни утисци. Њихов недостатак може да изазове, у крајње монотоним срединама, читаве духовне поремећаје.

У земљама с високо развијеном техничком културом с разлогом се дискутује о телесним и психичким поремећајима код особа чии се рад у потпуно механизаним привредним гранама своди на то да сатима надгледају контролне инструменте. Неуропсихијатри и специјализовани привредни психолози баве се истраживањима чији је предмет монотонија у ужем смислу. Утврђено је да једноличан посао штетно утиче на радни капацитет већине људи.

То би значило да би се требало одрећи данас тако распрострањене уске специјализације лозива и уместо ње завести често мењање делатности појединца, премештајући радника у различита одељења истог предузећа. Открића научника

на овом пољу имају велик друштвено-економски и практичан значај. Она потврђују мишљење да је монотонија главни узрок саобраћајних несрећа и повреда на раду. С друге стране, она су добродошла у ово наше доба све веће аутоматизације, која захвата не само индустријску производњу, већ и канцеларски рад и потпуно читава свакидашњи живот. Јер, човек је сложено физичко и морално биће, коме треба обезбедити материјалну егзистенцију и — разоноду.

ЕЛЕКТРИЦИТЕТ

у пакетићима

Данас већ постоји сат који нема опруге и који се не навива. Неколико година он показује време са апсолутном тачношћу, и то захваљујући ситној електричној сувој батерији, мањој од дугмета на кошуљи, која се налази у кутији, а покреће је нарочити механизам.

Већ данас цео уређај за ослушкивање човек може да стави у ухо. И у њему се налази мала електрична ћелија која је у стању да појача глас четири стотине пута.

Ово су само два примера између многих који показују да електрична енергија може да се смести у сасвим мале батерије. Уствари, оне су исте као и батерије цупне лампиче, а покрећу их мали мотори који се налазе и у цупном магнетфону, малим камерама, електричном бријачу, малим локомотивама за децу. Ове мале батерије су омогућиле израду цупних радиоапарата или радио-отпремника камуфлираних у шеширу.

Мотор малог часовника је толико ситиушан да је потребна

лупа ако хоћете да разликујете његове делове. Теориски, за овакав један часовник, да би радио 20 година, потребна је количина електрицитета коју утроши сијалица од 100 вати за један минут. Апарат за слушање није тежи од 15 грама, величине је колико обично дугме, а састављен је од 84 разна делића. Његова батерија траје 50 часова.

У извесном смислу, ови цупни радиоапарати потсећају на доба почетка радија, јер и они имају кристал као пре 30 година први детектори. Само они нису појачавали глас, па смо се помагали слушалицама, док данашњи мали апарати имају и појачивач гласа, и више снаге, и јачи звук, и дужи век.

Савремена техника омогућила је израду различитих цупних радиоапарата. Тако амерички војници имају у шлему радиоапарат и увек су у вези са својом јединицом.

Израда ових батерија је тек почела, али према досадашњим успесима може се рећи да ће она начинити револуцију у овој врсти технике. Опитима је доказано да је могуће сунчеву енергију претворити у електричну, али се показало да и топлота човечјег тела може на-

пајати мали радио-пријемник. Није искључено чак ни то да ће се једног дана атомска енергија употребити за израду малих електричних батерија које ће бити дугог века, а неће бити штетне за здравље. Већ је направљена атомска батерија за ручни часовник која није већа од обичне пастиле.

Данашњи техничари раде на усавршавању сувих батерија које постају све мање, али све снажније и дуготрајније. Тако ће се савремени човек, који је у сталном покрету, ослободити спутавања електричних жица.

Све више и више...

Први људи који су летели високо у небо нису били авијатичари, већ храбри селенити који су седали у корпе осетљивих балона и дизали се у висине које су у оно време изгледале фантастичније него што је данас домет спутника. Мало је познато да је још 1804 године француски физичар Геј Лисак на једном балону стигао до висине од 7.000 метара. Читавих седам

деценија то је био светски рекорд. Тек 1875 године узлетео је чувени балон Зенит до висине од 8.500 метара. Два члана његове посаде умрла су од тровања, а трећи, Тисандје, вратио се полуонесвићен на земљу.

Висина од 10.000 метара коју данас с лакоћом савлађују многи авиони достигнута је тек 1901 године. После тога, било је потребно више од три деценије да научник Пикар стигне до висине од 16.000 метара. Висину од 30 километара прешао је један амерички астронаутичар тек августа прошле године.

Балон је дуго држао светски рекорд у лету у висину, али су га данас претекле све остале летелице осим хеликоптера и дирижабла. Амерички авион Бел-Х2 држи светски рекорд у висини за авионе који износи 38 километара, а балони-сонде, који су нам све до појаве вештачких сателита пружали главне податке о стратосфери, лете до висине од 45 километара. Од њих потичу драгоцене сазнања савремене науке о високој атмосфери, али им је недостатак у томе што њихови летови трају врло кратко.

Немачка ракета V-2 летела је до висине од 200 километара и залазила дубоко у јоносферу, док је америчка ракета Вак Корпорал која претставља други спрат ракете V-2 стигла до висине од 400 километара. Ракета Јупитер А, са својих 900 километара, далеко је надмашила све претходне, а и спутник I кретао се много недеља на истој висини. Спутник II лети на висини од 1.500 километара, као и америчка ракета Јупитер II. Најзад, светски рекорд у лету у висину држи америчка ракета Фарсајд, која је недавно достигла висину од 6.500 километара.

РИБА С »ПРОЗОРОМ«

На лондонском колеџу Бенсток саопштено је да је успешно постављен „прозор“ од минерала пирита (такозваног мајег злата) на бок једне рибе, који омогућује да се кроз њега посматрају унутрашњи органи и њихов рад. Тако се може гледати утроба рибе која живи и храни се под нормалним условима, за разлику од вештачких услова који се примењују кад су органи изоловани од тела. Да би се ово постигло, риба се прво успава, па се затим исече део који се жели и на његово место ставља прозор, пазећи притом да се онемогући приступ ваздуха. Прозор се причвршћује за тело мајушним клиновима.

ОД ИКАРА ДО РАКЕТЕ

ЈА ТАЧНО... (ПУФ! ПУФ!) ПОДРАЖАВАМ КРИЛА... (ПУФ! ПУФ!)... У ПОКРЕТУ...

...ПРИ УЗЛЕТАЊУ ДИВЉЕ...

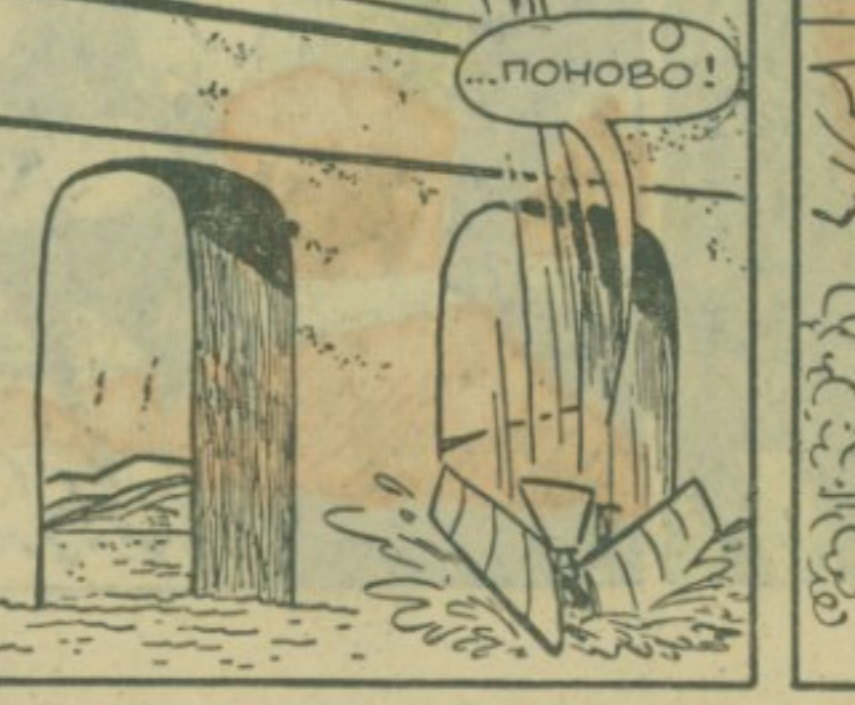
...ПАТКЕ...

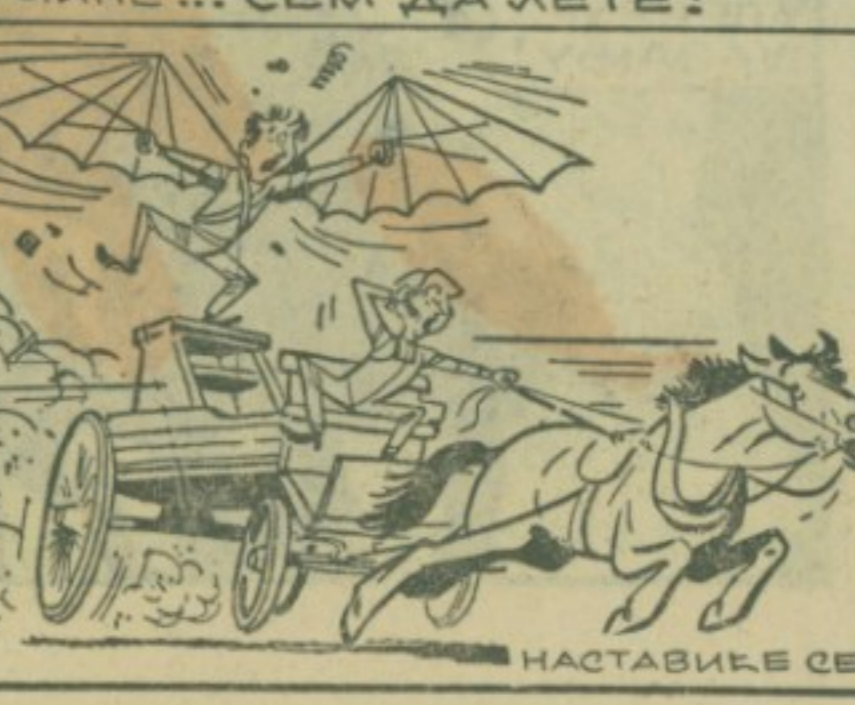
ОХ... АКО ОДМАХ НЕ УСПЕТЕ... ПОКУШАЈТЕ...

...ПОНОВО!

ДА ТИ ПРВИ ЗАТОЧНИЦИ ОРНИТОПТЕРСКОГ ПРИНЦИПА ПОКУШАВАЛИ СУ... И ПОКУШАВАЛИ, АЛИ СУ СА СВОЈИМ КРИЛИМА МОГЛИ СВЕ ДА ЧИНЕ... СЕМ ДА ЛЕТЕ!

НАСТАВИТЕ СЕ

Скок из стратосфере

Падобранци данас скачу са великих висина, па чак и из стратосфере — са око 14 километара. Али, правом скоку претходе многобројне пробе иза херметичких зидова коморе у коју су „пренесени“ комадићи неба. Тамо влада температура од 60 Целзијевих степени испод нуле, док је атмосферски притисак пет пута нижи од нормалног. Без маске за кисеоник не може се дисати.

Минут после скока са оволике висине, падобранец пролази кроз тешка искушења. Тем-

пература се мења великом брзином, а притисак ваздуха расте. У оваквим условима он мора да одржи хладнокрвност: да притисне ручицу падобрана у одређено време, а затим да пази на правилан положај руке и ногу. У томе су му од велике помоћи бодрене и савети које му свикер радиостанице упућује са земље.

Овакве скокове видела је недавно наша публика у совјетском филму „Старт у стратосфери“ на Првом међународном фестивалу научно-техничких филмова.

Необична прича

Уз звуке фанфара и разне мази, амерички пристанишни град Њуберипорт отпратио је посмртне остатке једног од својих „највећих“ синова, вишеструког милијардера Тимотија Декстера. Највеће посмртне почасти у току последње деценије приређене су грађанину Њуберипорта кога су познаници називали „нишчи духом“ јер је његова оскудна интелигенција од најранијих дана задавала озбиљне бриге и његовом оцу, вредном кожару.

Плавокоси Тимоти био је леп дечак, али је у погледу духовног развоја заостајао за својим друговима. Учили су имали муке док је научио да пише, и то тек у деветој години. Сваки даљи покушај напредовања у школи био је безуспешан и несрећни отац морао је да испише дечака већ из првог разреда гимназије. У четрнаестој години Тимоти није знао ништа више од просечног седмогодишњег детета.

Па ипак, он је од детињства имао једну велику страст. Биле су то мазге. Журио их је повозан на градској утрини и проводио сате „разговарајући“ с њима. Отац је у више махова водио дечака познатим психијатрима, који су слегали раменима и изјављивали да је дечаково физичко здравље одлично, али његовом духовном заостајању нису знали лека.

ле потребне. Штавише, послао их је на Кубу, у луку Хавану. Шта ће грејалице Кубанцима који се зноје готово преко целе године? — пи-

бесмислен као ранији. На јавној распродаји Тимоти је купио гомилу сламних шешира. Овога пута упутио их је на север Канаде, међу Ескиме, што је изгледало врхунац лудости. За свега три месеца Ескиме су покуповали више десетина хиљада сламних шешира, које су употребили као — корпе за ношење рибе.

Тимоти Декстер је и даље чинио лудости које су му се увек исплаћивале. Црнцима из области Сиера Леоне, у Либернији, продао је велике количине постављених крзених рукавица. Јасно је да људима који иду готово сасвим наги рукавице нису потребне. Па ипак, црнци су куповали рукавице. Биле су шарене и служиле су им за украс.

Невероватни успеси који су га начинили једним од најбогатијих људи САД улили су љубитељу мази необичну храброст. Он је написао ме-

сету и осећао је да му се ближи последњи час.

С неумереношћу којом се одликовао цео његов живот, милијардер је саградио огроман храм у коме је требало да буде његова гробница. На великој катини исписао је крупним словима, уз три граматичке грешке: Храм разума. За погреб је поручио 20 кочија у које је требало упрегнути мазге, ангажовао је неколико војних оркестара из Бостона, а за чашење оних који буду учествовали у погребној поворци наредио је да се спреме велике количине пасуља са сланином.

Читаву годину дана Тимоти Декстер је из дана у дан лично руководио припремама за своју сахрану. Најзад, дошао је толико очекивани дан, кад је у Њуберипорту приређена највећа посмртна свечаност која се памти.

После четири месеца проведена у затвору због тешке телесне повреде нанете издавачу, изишао је на слободу и почео се припремати за смрт. Био је већ превалио седамде-

О НЕОБИЧНОМ ЧОВЕКУ

трговачка трансакција више се није могла поништити.

По други пут у Тимотијевом животу догодило се чудо.

Дошло је до великог штрајка рудара у Енглеској и баш кад је брод пристао у луци Њукастла сва британска стоваришта угља била су празна. Тимоти је добро продао свој угљ.

Његов следећи поступак изгледао је још бесмисленији. На великој јавној распродаји у Њуберипорту покуповао је огромне количине старих грејалица које никоме нису би-

тали су се с потсмехом Тимотијеви познаници. Цео Њуберипорт је збијао шале на његов рачун.

И овога пута су се сви преварили, а њега је поново послужила срећа. Стручњаци у кубанским фабрикама шећера пронашли су да грејалице могу одлично послужити за дегрирање паре која се ствара док растопљена шећерна маса кључа у котловима. За трен ока Тимоти је згрнуо богату заруду.

Следећи подвиг младог човека изгледао је исто тако

моаре који су киттели од граматичких и стилских грешака и разних бесмислица и понудио их једном издавачу. Знајући с ким има посла, издавач му је пробораним речима скренуо пажњу да би боље било да их прво да неком зналицу језика на корениту исправку. Ово је њега толико разбеснело да је дохватио клатно великог зишног сата и треснуо њиме несрећног издавача по глави.

Лечење срчаних болести у ескимским кућицама

На Гренланду ће идуће године бити изграђени први данско-амерички специјални хотели од дрвета и пластичног материјала. Они ће имати облик класичних ескимских кућица, а изградњу организује њујоршки Гренландски туристички клуб у заједници са индустријом и медицинским установама. Боравак у овим кућицама треба да омогући лицима оболелим од срчаних болести да се брже опораве.

Овом послу приступило се после повратка њујоршког трговца Едварда Колтерса са Гренланда. Колтер, који има 72 године, спријатељио се с двојицом Ескимима и изнајмио је њихову кућицу, у којој је провео осам недеља. Кад се вратио у Њујорк, посетио је свог лекара, који га је после прегледа изненађено упитао: „Где сте се то лечили? Ваше срце је сасвим оздравило!“ Бивши срчани болесник сматра да је то постигао бораваком на Гренланду.

Ускоро је Тимоти постао леп и снажан момак, али никад није волео спорт, излете, није дружио с младима и девојкама. У разговор се ретко упуштао.

До преокрета у његовом животу дошло је баш на дан пунолетства, 1907 године. Тада је спасао живот једној имућној жени чије су кочије побеснели коњи вукли према провалији. Подвиг је био за сваку похвалу, јер је Тимоти том приликом изложио свој живот опасности. Објашњавајући свом оцу побуде које су му уиле снагу за такво дело, младић је рекао:

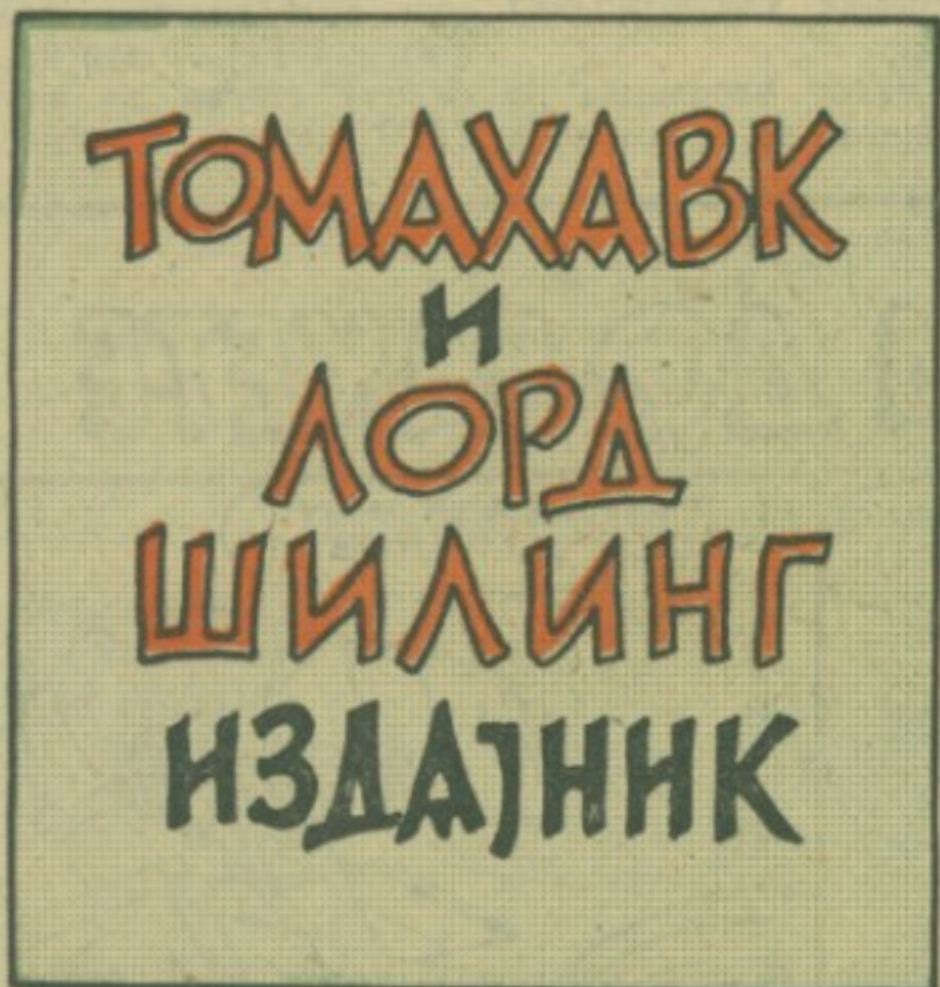
— Нисам ни приметно жељу. Све време сам мислио само на то како да спасем коње.

Срећом, имућна удовица није чула ово објашњење. Из захвалности, понудила је свом спасиоцу — брак. Младићев отац је узалуд покушавао да јој све објасни и да је одврати од њене намере.

Тако се „нишчи духом“ Тимоти Декстер оженио. Поставши богат, прво је задовољно свој сав из детињства: купио је мазгу. Била је стара и глупа, па је, да би боље „разговарао“ с њом, наредио да му се начини велики и скупоцени рог. Затим је отишао најбољем градском кројачу и поручио за своју главу „пријатељцу“ капут од најфинијег штофа. Капут је морао имати чак и џепове.

Тимотијева жена је до те мере била заљубљена у свог младог мужа да му није замарала ништа.

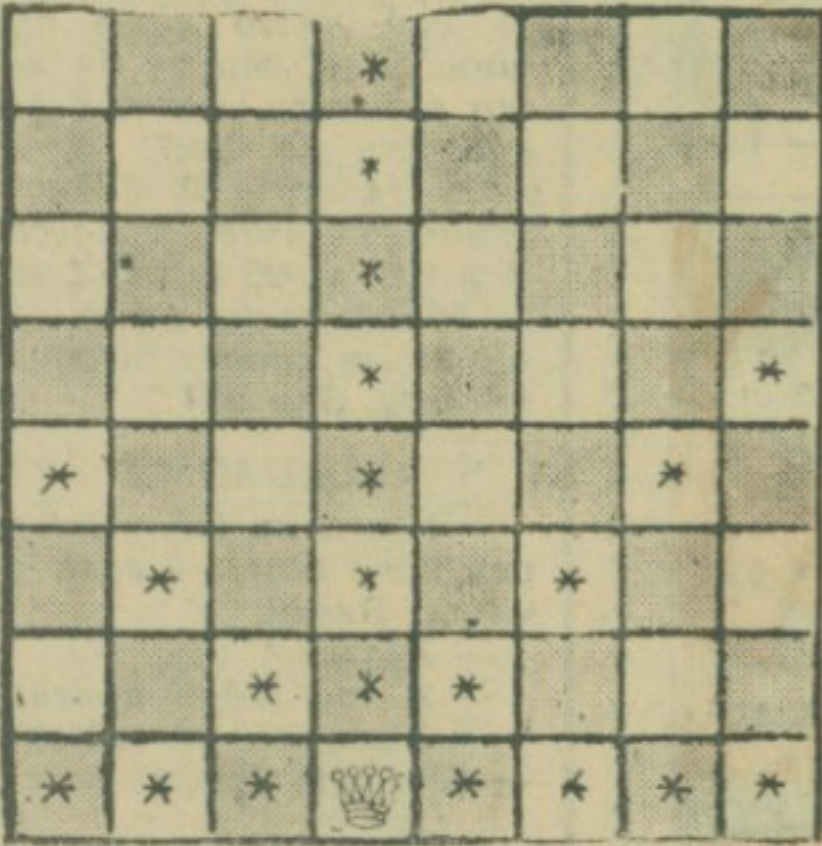
Али, томе је дошао крај кад је сазнала да је он за њен рачун купио у пристаништу неколико хиљада тона угља и товар упутио бродом у правцу велике енглеске луке Њукастла. Шта је могло изгледати луђе него послати преко океана товар угља у срце британске индустрије угља! Папири су били у реду, чекови потписани и суманута

Учимо шах VII

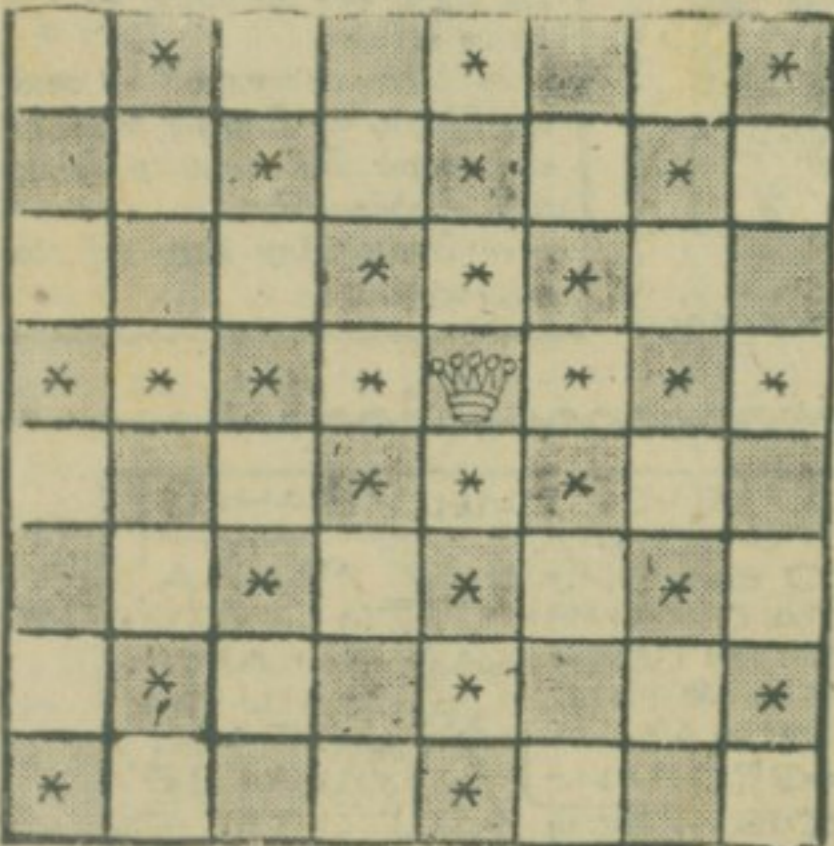
Досад смо научили како се крећу пешаци, топови, скакачи и ловци. Остаје нам, према томе, још само да видимо шта се дешава с дамом и краљем. У овој лекцији говорићемо само о дами, најмоћнијој фигури на шаховској плочи.

Погледајмо ову слику:

Бела дама налази се овде на свом почетном пољу, а звездицама су означена сва поља до којих она може да допре у једном потезу. Тих поља има двадесет и једно, а она показује да се дама креће и право, као топ, али и косо, као ловац.

Видели смо из претходних лекција, говоривши о скакачима, да једна фигура има много већу снагу ако се налази у средишту плоче него при крају. Тако је и с дамом.

На овој слици дама се налази на пољу е5, а звездицама су означена поља то којима она може да се креће. Ако их пребројите, мораћете да се зачудите: двадесет и седам. Која шаховска фигура може да одједном „туче“ толико поља? Ниједна.

Прва слика, на којој се дама налази на белом пољу, показује да се она косо креће само по белим пољима, а на другој слици дама се налази на црном пољу и креће се косо само по црним пољима. То вас свакако потсећа на кретање ловаца.

Право и косо кретање чине даму тако снажном и значајном фигуром да озбиљни играчи, кад је изгубе, предају партију. Али ни тако моћна фигура не може да прескаче друге фигуре. То могу да чине само скакачи.

На крају, један лак задатак: пронађите дами место са кога она може да туче 25 поља! Да ли на плочи постоји само једно или више таквих места?

СТАКЛО ЛАКШЕ ОД АЛУМИНИЈУМА И ЧВРШЋЕ ОД ЧЕЛИКА

У трагању за новим материјама, хемичари су створили „пироцерам“, пречено стакло коме је присуство нарочитих катализатора дало специјална својства. Лакши од алуминијума и чвршћи од челика, пироцерам задржава сва своја механичка својства чак и на температури од 1.100 степени, на којој се, као што знамо, бакар почиње да топи. Према досадашњем испитивању, авион који би од њега био начињен смео би брже да се креће кроз ваздух од авиона који су начињени од другог материјала, а да притом не напусти топлете материје услед ваздушних трења.

ОПАСНОСТ ОД РАДИОАКТИВНОГ СТРОНИЈУМА

Стронијум 90, вештачки радиоизотоп за који се сазнало тек после првог експеримента атомским оружјем, данас се у малим количинама може наћи готово свуда у свету. Пошто су га апсорбовале биљке и животиње, он посредним путем доспева у кости људи и ту се гомила, као и калцијум, али одакле разара околна ткива штетним радиоактивним зрацима.

Раније, у људским и животињским костима није било радиоактивног стронијума, а данас његов проценат расте полако али сигурно. О томе нам говори један извештај Управе за атомску енергију из Харвела, у Великој Британији, у коме се налазе подаци за 1956 и прве месеце 1957 године. Највећу забриност је изазвала вест да је у костима два детета која су умрла у лето 1957 године нађено радиоактивног стронијума за 25 отсто преко количине која се сматра опасном.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

СВЕ ЈАЧЕ ВЕШТАЧКО СУНЦЕ

Нешто измењени апарат „Зета“ омогућиће да се добију температуре од 100 милиона степени — преко шест пута више од температуре у средишту Сунца. То је изјавио британски научник Питер Тонимен, који у атомском центру у Харвелу руководи групом „Зета“, тј. техничарима који су произвели „вештачко Сунце“.

У исто време, совјетски атомиста професор Курчатов изјавио је да су резултати совјетских научника постигнути у контролисању термонуклеарних реакција „врло близу успешима оствареним у Великој Британији на истом пољу“. О томе ће они појавити извештај на другој међународној конференцији о мирнодопској употреби атомске енергије која ће се одржати у Женеви септембра ове године.

СИНТЕТИЧКИ ВАЗДУХ ЗА ВАСИОНСКЕ ПУТНИКЕ

У америчком стручном часопису „Астронаутика“, један научник предложио је синтетички ваздух за међупланетарна путовања. Према његовом мишљењу, најбоља би била мешавина хелијума и кисеоника, и то по пола. Овај проблем веома је важан, јер треба створити пријатну атмосферу за посаду од четири или пет људи и за период од најмање десет дана. Додуше, данашњи пилоти имају уређаје за дисање и довољну количину кисеоника, али они проведу на таквом путовању највише неколико часова. Температура у међупланетарном броду треба да износи око 23 степена, а влажност 40%. Посада једног овеквог брода морала би неколико дана да се привикава на атмосферу састављену од хелијума и кисеоника.

ЗУБОБОЉА И АВИЈАЦИЈА

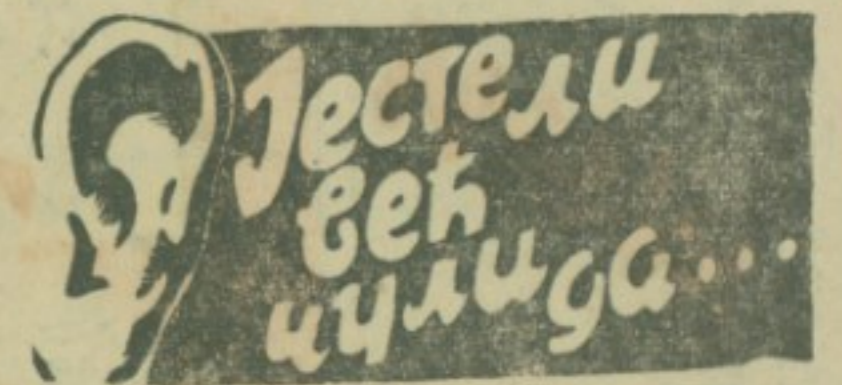
Један авијатичар је имао кваран зуб. Отишао је лекару, који је почео лечење. Приликом привременог затварања оболелог места, лекар је дозволио да у зубу остане шупљина испуњена ваздухом. Кад је авијатичар узлетео на велику висину, његов зуб је — прснуо. Ваздух „заробљен“ на земљи добио је други притисак у висини, што је неповољно деловало на зидове зуба. Срећом, овакви случајеви ретко се догађају, али зубобоља на великој висини није нимало ретка. Она чак може да буде толико јака да, ако је у питању пилот, и сам лет доведе у опасност. Зато се препоручује авијатичарима и путницима који предузимају дуге летове на великим висинама да претходно прегледају своје зубе. Колико је то важно, показале следећи пример. Једном је, за време лета преко Атлантског Океана, неки путник добио гако неподношљиву зубобољу да је лекар, који се случајно нашао у истом авиону морао да му извади зуб док су летели на висини од 8.000 метара.

БОЉЕ ОД РАДИЈА

Да би авион могао да се спусти на палубу носача авиона, потребно је да се са самог брода управља његовим слетањем. После читавог низа опита, утврђено је да су знаци који се дају рукама много погоднији од употребе радија у ову сврху. Међутим, овај начин није се могао применити ноћу или кад је густи магла. Сада је један поручник америчке морнарице дошао на идеју да начини нарочити комбинацион са четвртастим рамовима на којима се налазе мале електричне сигнализације, тако да се овај начин сигнализације може успешно употребити и по мраку.

АТОМСКИ РЕАКТОР КОЈИ НЕ МОЖЕ ДА ЕКСПЛУДИРА

Према извештају једног америчког физичара, професора на њујоршком универзитету, може се начинити атомски реактор код кога не постоји опасност од експлодирања. Он је изјавио да постоје планови за израду два оваква реактора, који ће као погонско гориво трошити уран-238.

... Колорадо, једна од америчких савезних држава, има облик готово потпуно правилног четвороугаоника.

... лав може да живи највише 65 година.

... У Средњем веку постојала је нарочита справа за мучење: једна шупља гвоздена лутка која је могла да се отвара, а унутра је била пуна гвоздених шиљака. Та справа називана је „гвоздена левича“.

... извештаји о олимпијским играма и именима победника

достављани су у разне грчке градове помоћу голубова-писмоноша.

... поло, назив за најстарију игру која се изводи помоћу лопте и штапова, долази од тибетанске речи „пулу“, што значи лопта.

... пигмеји, заједничко име за све људе патуљастог раста, постало је од назива једне старогрчке мере за дужину која је одговарала „растајућу од лакта до зглоба у корену шаке човека просечне висине“.

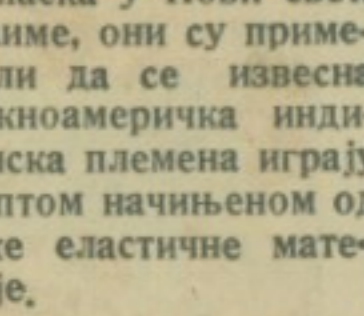
... народи Истока не знају за јастук. Уместо њега они употребљавају комад дрвета или рам од бамбуса издубљен на горњој страни, тако да то удубљење одговара врату.

... реч каучук постала је од речи „каучо“, како се у Перуу назива дрво које лучи каучукову смолу. Европљани су открили каучук убрзо после доласка у Нови свет. Наиме, они су приметили да се извесна јужноамеричка индијанска племена играју лоптом начињеном од тече еластичне материје.

... спанаћ је, највероватније, пореклом из Персије, а у Европи га има тек у петнаестом веку.

... како тврде неки природњаци, дивља гуска уме да прави

разлику између пастира и ловца или опасног човека и безопасне жене.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

МАЛИ ГРАД

Према нашем цртежу лако ћете подићи мали град, с кућама којима ћете сами дати

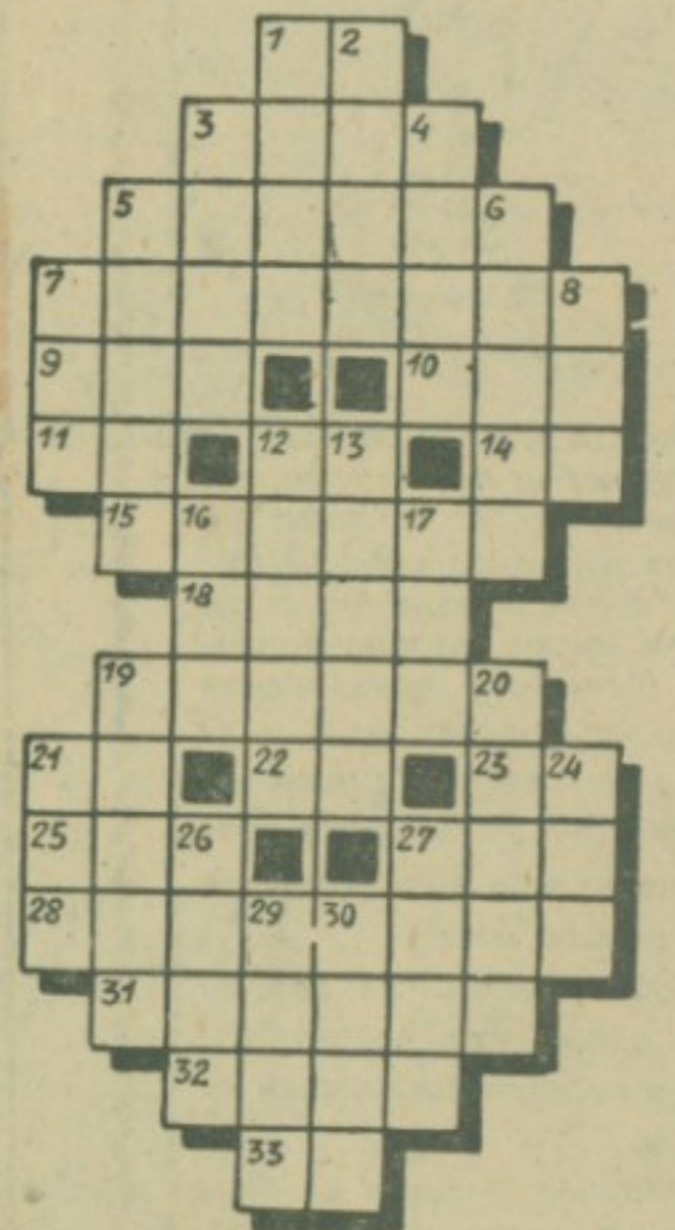
облике. Кад их скројите али пре но што их саставите, обо-

ите их живим бојама гако да буду велде и лепе.

Водоравно: 1) иницијали презимена и имена аутора романа „Баконна фра Врне“; 2) један четинар; 3) богиња зоре код старих Римљана; 4) једна Софоклова трагедија; 5) врста змије; 6) конац; 7) предлог; 8) јединица за мерење електричног отпора; 9) предлог; 10) град у Турској; 11) вулкан на Сицилији; 12) марљива, приљезна; 13) хемиски знак за селен; 14) показна замишља; 15) грчко слово; 16) врста женског гласа; 17) наша златоносна река; 18) један глодар; 19) грочје; 20) повреда, озледа; 21) свеза.

Усправно: 1) страво женско име; 2) део речи; 3) индустријска биљка; 4) јеврејско мушко име; 5) позитивна електрода; 6) личности из једног домаћег филма; 7) град у Финској; 8) богиња обмане у грчкој митологији; 9) музички термин; 10) једна комедија М. Држића; 11) холандски сликар (17 век); 12) превремен; 13) фудбалски клуб из Мостара; 14) град у Италији; 15) целокупан; 16) стара мера за тежину; 17) пристаниште на Волги; 18) град у Италији; 19) полет; 20) марка аутомобила.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Чиле; 2) секанс; 3) Саган; 4) аб; 5) улар; 6) Ита; 7) Мор; 8) Псуњ; 9) ам; 10) ватра; 11) Алатин; 12) Ерин; 13) ананас; 14) врана; 15) ак; 16) рели; 17) сви; 18) ини; 19) Оран; 20) Ј(ован) Д(учић); 21) сцена; 22) аркада; 23) Дига.

Усправно: 1) Чегар; 2) Икар; 3) лан; 4) ен; 5) Салона; 6) Сатурн; 7) сума; 8) бања; 9) истина; 10) патина; 11) варан; 12) пенали; 13) арена; 14) Савана; 15) ври; 16) Кина; 17) сред; 18) оцат; 19) ски; 20) Р(адоје) Д(омановић).

КОРИСТИ ОД ШТЕДЊЕ

Пата: Признајем ти, Пајо, сад много мање пушиш. Али, зар не би могао оставити и тих десет цигарета на дан? Десет цигарета стају 30 динара. Тридесет пута тридесет јесу 900, а 900 пута 12 чини 10.800. За тај новац могао би ми купити штоф за хаљину. Зар не?

СНАШАО СЕ

— Кажу ми један минарал црне боје, — вели учитељ Влаји.
— Угаљ!
— А сад један црвени.
— Угаљ кад се зажари — одговори Влаја.

НАПОЗВАНИЈИ

Белка улази у апотеку и пружа апотекарку неку хартију.
— Хоћете ли бити љубазни да ми прочитате ово писмо?... Знате, пише ми један мој рођак лекар.

ОПОМЕНА

— Како? По свој цичи зими идем без шешира! — чудди се Шиља.
— Што се чудиш? — вели му Мики. — Зар не знаш да су стари Римљани увек ишли гологлави?
— Знам. Али зато су сви поумирали.

**Лутиније мало
иавом
КАД НАСТУПИ
ПЛИМА**

У пристаништу се налазио један брод. Неки од морнара добио је наређење да на спољашњој страни брода бојом премаже неколико места која су била јако задрљана. Морнар се спустио лестницама низ спољну страну брода и почео да ради.

Пречаге на лестницама и мале су размак од 30 центи-

метара, а морнар се спустио на последњу пречагу, која је била свега 20 сантиметара изнад површине воде. Одједном, док је морнар био и највећем послу, почела је плима. Површина мора попела се за пола метра.

Уз колико је пречага на лестницама морао да се погне морнар да због плиме не би уквасио ноге?

Добро размислите пре но што одговорите, па свој одговор проверите на нашем решењу.

(Морнар је остао на свом месту и мирно наставио рад. Јер, иколик се површина мора више издигла, иколик се издигло и брод. Удаљеност последње пречаге на лестницама од површине воде била је иста и пре и после плиме).

**ХАЈДУК
СТАНКО**
ПО РОМАНУ
Ј. ВЕСЕЛИНОВИЋА

НАСТАВИЋЕ СЕ